

Кузнецова О. А.

Сучасна музика на твори Г. С. Сковороди

Навчально-методичний посібник
для студентів педагогічних вишів

Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестає
вчитися, хоча б зовні він і здавався
бездіяльним

Світло відкриває нам те, про що
ми у темряві лише здогадувалися

З видимого пізнавай невидиме

Долго сам учишься, если хочешь
учить других

Во всех науках и искусствах плодом
есть правильная практика

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

**Присвячується
300-річчю від дня народження Г. С. Сковороди**

Кузнецова О. А.

***Сучасна музика
на твори Г. С. Сковороди***

***Навчально-методичний посібник
для студентів педагогічних вишів
видання третє виправлене і перероблене***

Харків 2022

УДК [78: 821161.2]
К 89

Рецензенти:

Рощенко О. Г. — доктор мистецтвознавства, професор кафедри української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Белік-Золотарьова Н. А. — заслужений діяч мистецтв України, професор, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри хорового диригування Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Склярів О. Д. — заслужений діяч мистецтв України, професор, завідувач кафедри фортепіано Харківської державної академії культури

Друкується за рішенням Вченої ради Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Протокол № 05 від 7 листопада 2014 року

Кузнецова О. А.

К 89 Сучасна музика на твори Г. С. Сковороди : навчально-методичний посібник для студентів педагогічних вишів / видання третє виправлене і перероблене. — Харків : «НТМТ», 2022. — 126 с.

Присвячується 300-річчю від дня народження Г. С. Сковороди

Робота розглядає окремі питання сучасного музичного втілення творів літературної спадщини Г.С.Сковороди на факультеті мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Книга вміщує тематично-методичну статтю професора Кузнецової О. А. «Сучасне музичне втілення творів з літературної спадщини Г. С. Сковороди» та ноти вокальних творів О. Коваль, Н. Келіної на вірші Г. Сковороди у транскрипціях та аранжуваннях засл. діяча мистецтв О. Кузнецової творів за сквородинівською тематикою – партитур для студентського естрадного або комбо-фолк ансамблю та ансамблів для фортепіано у 4 руки, соло з супроводом та вокальних ансамблів. Матеріали призначені для виконавського та культурно-просвітницького використання, як музичний ілюстративний матеріал до ознайомлення зі творчою спадщиною Г.С. Сковороди студентства, шкільної, професійної та аматорської аудиторії, для самостійної роботи студентів, занять з музичного інструменту та концертмейстерського класу, вокального класу, вокально-інструментальних та інструментальних ансамблевих форм музикування.

ISBN 978-617-578-234-7

Видано за рахунок автора.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
© Кузнецова О. А., 2022

Зміст

I. Кузнецова О. А. Сучасне музичне втілення творів з літературної спадщини Г.С. Сковороди.....	4
---	---

II. МУЗИЧНІ ТВОРИ

<i>Партитури для комбо-фольк ансамблю з вокальним тріо</i>	31
--	----

1. «О, дражайше жизни время»
(музика О.Коваль, аранжування О.Кузнецовой,
Н. Литко) 33
2. «Счастье, где ты живешь?»
(музика О. Коваль, аранжування Н. Литко)..... 42

<i>Преси для фортепіано в 4 руки</i>	69
--	----

1. «Свята земля» (транскрипція для фортепіано в 4 руки
Н. Келіної, О. Кузнецової. Вірші Олексія Ковалевського
(текст для мелодекламації)) 70
2. «Козлёнок и Волк». Музична басня-картина
для фортепіано в 4 руки або бліц-балет за мотивами
вірша Г. Сковороди «Езопова басня».
(музика О. Коваль, Н. Литко) 82

<i>Для голосу з фортепіано</i>	91
--------------------------------------	----

1. «Мелодія» («Сад божественных песней...»)
(вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль)..... 92
2. «Наслаждайся дней твоих» («Сад божественных песней...»
Песнь 30-я) (вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль) 96
3. «Возлети на небеса» («Сад божественных песней...»
Песнь 28-я) (вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль) 101
4. «Тот суще живет» («Все лицо морщишь»)
(вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль)..... 109
5. «Про свободу» (вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль)..... 112
6. «Пройшли облака» («Сад божественных песней..»
Песнь 16-я) (вірші Г. Сковороди, музика О. Коваль) 112

Література	119
------------------	-----

СУЧАСНЕ МУЗИЧНЕ ВТІЛЕННЯ ТВОРІВ ІЗ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ Г. С. СКОВОРОДИ

О. А. Кузнецова

Феномен існування, «життя» музики завжди обумовлений триєдністю: створення — виконання — сприйняття. У галузі програмної музики, що пов'язана з літературним джерелом, є окрема специфіка. У розширеному понятті ця триєдність може мати такий вигляд: 1) створювачі музичного твору — композитор, поет; результатом поєднання слова та музичного звуку є художній образ, який відтворено у нотах; 2) виконавець, інтерпретатор, диригент — соло, ансамбль, хор, оркестр тощо; у результаті часто виникає звукозапис; 3) слухачі — результатом сприйняття є не тільки емоції, а ще й висловлені думки. Люди, що діють у ланцюжку цього процесу, тоді можуть сприйняти музичний твір, його красу та наповненість змісту, усвідомити його художню цінність, коли будуть мати певну підготовку, володіти деяким обсягом інформації про авторів тексту, віршів (літературної основи), музики, про особистість поета, композитора, про епоху створення певного твору або творчості авторів у цілому.

Доцільно мати уяву про процес музичної творчості (феномен творчості вивчає наука евристика, еврилогія). У композитора, як правило, тоді з'являється натхнення, коли, занурюючись у літературний матеріал, він відчуває усю глибину, вагомість думок, ідей, що висловлені. Виникає авторський задум, музична образ-думка, відбувається їх розвиток у подальших фазах: обрання жанру, форми, засобів музичної виразності. Якщо розглядається літературний твір певної епохи, то відбивається вплив культури цієї епохи, опора на досвід поколінь.

Музичний відклик на віршовані твори може бути настільки різним, наскільки відрізняється музична культура іншого часу, незважаючи на те, що слово диктує «свою волю», а творчий задум поета можна розшифрувати і за багато років. Кожному часу притаманна особливість виділяти імена людей, які увійшли в історію всесвітнього розвитку цивілізації, чия діяльність була помітним внеском у розвиток певних прошарків

суспільства або цілих країн, науки, культури, мистецтва у світовому масштабі. Ці імена живуть у віках, і час від часу привертають до себе увагу людей іншого століття, що природньо мають вже інші погляди на буття і надбання минулого. Серед таких імен є ім'я Григорія Савича Сковороди (1722–1794), творча спадщина якого цікавить діячів культури та мистецтв сьогодення.

Вивчення літературної творчості Г. С. Сковороди само по собі може сприяти народженню творчих імпульсів у майстрів різних видів мистецтв, особливо у музикантів.

Музиканти та освітяни нашого часу знайомі із відомостями про Г. С. Сковороду в «Музыкальном энциклопедическом словаре»: «...украинский философ, поэт, композитор, педагог. муз. образование получил в Киево-Могилянской академии, пел в петербургской Придворной певческой капелле (1742–1744), играл на различных музыкальных инструментах, в т. ч. на укр. народных. Был тесно связан с традициями демократической укр. культуры. Ввел в песенный жанр гражданскую, философскую и сатирическую тематику... Автор кантов, псалмов и др.»

Цікаво, що підкреслено у цьому ж виданні той факт, що «більшість» його пісень, популярних у народі, існувало тільки в «усній традиції», а до наших часів дійшло тільки три його популярні пісні: «Ой ти, пташко жовтобока», «Стоїть явір» (у Г. Сковороди це один вірш, а невідомий автор записав дві пісні з супроводом), «Всякому городу нрав и права».

Якщо Г. Сковорода вважався композитором та здобув «музичну освіту» у Києво-Могилянській академії, то чому не записував хоча б свої мелодії? Тому виникає питання, чи не перебільшенням по відношенню до нього є визначення «композитор»? Хоча і визначення спеціальності з часом дуже трансформуються.

Звернувшись до тієї ж енциклопедії, ми побачимо, що у Росії ще у другій половині 17-го століття здійснено перехід до п'ятилінійної квадратної нотації, що звалась «київською», а у Білорусії та Україні — ще раніше, наприкінці 16-го століття. В цілому, в Європі нотне письмо у сучасному вигляді встановилося до 17 сторіччя. Багато пояснює й той факт, що нотація хорової церковної музики мала свої особливості: у 17 віці та на початку 18 століття існували партитури із генерал-басом, де зберігалась умовність запису, що передбачало імпровізаційність виконання. До тих часів зберігалась своєрідна старовинна система окремого запису кожного голосу багатоголосся. Партитурний принцип запису музики встановився у Європі тільки у другій половині 18 століття.

Можна припустити, що Г. Сковорода володів старовинною системою нотації, яку ще використовували за часи його перебування у співацькій капелі. На жаль, не зберіглися відомості з цього питання. Ми знаємо тільки, що Г. Сковорода за один рік «дослужився» до чину «установщика», — це була найвища посада у Придворній капелі та високий статус у суспільстві за «табелем о рангах» (висока стипендія, дарування від Царського

двору маєтків, звільнення від податків усіх родичів, довічна пенсія...). Зауважимо, що співаку було тоді трохи більше дев'ятнадцяти років.

«Уставщик» — церковний співак, організатор співацької діяльності хора. З другої половини 18 сторіччя ця посада здобула назву «регент» — керівник церковного хору Православної Церкви.

Говорячи сучасною мовою, він був хормейстером і репетитором, також прослуховував прийнятих до капели співаків, призначаючи кожному певну роль у загальному процесі та інше.

У Європі подібну посаду займали в свій час Г. Гендель, И.С. Бах, Й. Гайдн, А. Сальєрі, В. Моцарт, Л. Бетховен. На жаль не зберіглося (або не досліджено) ніяких відомостей та історичних документів про цей етап діяльності Г. Сковороди.

Історія Петербурзької «Капели придворних певчих» свідчить, що музичні уподобання Двору були співзвучні загальноєвропейським модним тенденціям. У молитовний спів тих часів вже вводились раніше заборонені італійські прийоми музикування та композиції, наприклад, раніше були заборонені «красивые мелодии», також і фіоритури, застосування яких вступало у протиріччя з етичними та естетичними нормами православного богослужіння. Так у 1735 році при Дворі цариці Анни Іоанівни вже працював запрошений із Італії композитор Франческо Арайя, представник неаполітанської оперної школи, автор першої поставленої у Росії опери «Сила любви и ненависти»(1736); він створював музику і спеціально для молитовного процесу.(Неаполітанська школа відзначалася особливими рисами у загальній еволюції музики першої половини 18 століття: це мелодизований стиль, що базувався на цілком сформованій ладовій та тональній сучасній мажоро-мінорній системі, мелодія була головним елементом з широкими виражальними засобами лірико-драматичної образності.)

Утім, цариця Єлизавета Петрівна особисто приймала участь у співі за окремим пультом, а 1742 року, коли у придворній Капелі з'явився Г. Сковорода, у молитовному процесі вже використовувалася й італійська музика. Пізніше, з 1763 р. при Катерині II при Дворі працювали італійські композитори Джузеппе Сарті (почесний член Петербурзької Академії наук, Бальдассаре Галуппи, один з найвідоміших майстрів опери-буффа, які створювали духовну музику для Православної Церкви в італійському стилі.

У 1738 році у Глухові царським указом було відкрито «школу пения и инструментальной музыки», кращих учнів відправляли слугувати у Петербург «ко двору». У Глухові відбувалися прослуховування, де відбиралися кращі хлопчак, що володіли «итальянской манерой пения».

Відомо, що хор Придворної Капели приймав участь і в оперних виставах, традиційними були спеціально створені для нього хорові та масові сцени.

Таким чином, можна стверджувати, що Г. Сковорода у певній мірі був обізнаний зі світською музикою та композиційними, ладогармонійними та ритмічними її досягненнями.

Аналізуючи усі наведені факти можна визначити, які саме музичні течії могли стати до уваги Г.Сковороди, адже він мав прекрасний голос (а значить і неабияку музикальність) і співав потім, як свідчать легенди, усе життя.

Працюючи у Петербурзькій «Капелі придворних певчих» уставщиком, Г. Сковорода мав слідувати за якісним вивченням багатоголосих — більше 12 голосів — творів, навчати співаків усім голосам, бути керівником та вихователем одночасно. У ті часи у хорі було 37 осіб різного віку, (хор поповнювався щорічно, і за правління Єкатери́ни II в хорі було близько 70 осіб, половина — хор хлопчаків (до мутації).

Згодом Г. Сковорода відмовився від усіх привілеїв, просив у Царици Єлизавети Петрівни дозволу на звільнення і повернення до навчання у у Києво-Могилянській академії. Всього він навчався там з перервами 19 років, майже до 31-річного віку, тому сам себе називав «вечным студентом». У навчанні він був найкращим, знав латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку й інші мови, вивчав філософські трактати та літературні твори від античних до йому сучасних.

У роки перебування Г. Сковороди на посаді уставщика Придворної капели, у Петербурзі вже було відомо ім'я видатного руського вченого-природознавця світового значення М. В. Ломоносова (1711 — 1765), винаходи якого збагатили численні галузі знань, поета.

Можна відмітити спільні риси у початку життєвого шляху М. Ломоносова та Г. Сковороди: народження у глибинці, далеко від столиць, музичну обдарованість — участь у якості співака у церковних богослужіннях із 12 років, книголюбство та шаноба старовинних ікон та старовинного церковного співу із юності, тяжіння до навчання, залишення батьківської хати та навчання в академії — М. Ломоносов навчався у Москві, у Слов'яно-греко-латинській академії... Біографи відмічають важливість поїздки М. Ломоносова до Києва, до Києво-Могилянської академії (материнської по відношенню до Московської), ознайомлення із партесним співом хору Києво-Печерського монастиру. Потім Петербург, невдовзі — навчання у Німеччині (в цей час у Лейпцигу творив І. С. Бах свою геніальну Високу месу сі-мінор, 1738). Повернувшись до батьківщини він, разом із оволодінням науками, захопився створенням кантів, оволодінням силабичного віршування, ознайомився із «Рифмованной псалтырью» Сімеона Полоцького. М. Ломоносов, поряд із основною науковою діяльністю, робиться реформатором поезії, пише поетичні перекладення псалмів новим типом віршування — ямбом; одночасно із Третіаківським вводить у застосування європейські поетичні ритми — ямб, хорей. Для поезики 18 сторіччя характерна єдність із музикою, майже усі письменники звертались до музичних жанрів, були авторами піснених

текстів, оперних лібрето та музичних вистав. (Навіть Єкатерина II написала п'ять оперних лібрето). Відомо захоплення М. Ломоносова жанром оди — грецькою це «песнь». Цікаві оди, які М. Ломоносов назвав роздумами про велич Божу. Невідомо, чи був ознайомлений Г. Сковорода із поетичним твором М. Ломоносова «Вечернее размышление о Божием величестве при случае великого северного сияния» (1743, рік перебування Г.Сковороди на посаді «уставщика» Придворной Капелії), — у ньому відображені у віршованій формі найсучасніші наукові уявлення про сонце, природу північного сяйва. Слідом за першою написана ода «Утреннее размышление о величестве Божием», вона часто зустрічається у рукописах пісенних збірників 18 століття.

Можна знайти багато спільного у творчості двох поетів, шляхи яких не перетиналися у житті. Вірогідно, Г. Сковороді були відомі ломоносовські переклади віршів Анакреона із зверненням у них до старогрецьких джерел, оди, що були написані «к случаю», та багато інших творів, що, як правило, відрізняються музичальністю звучання. Розглядаючи застосування ямба и хорей у поезії М. Ломоносова, метафор, гіпербол, алегорій явним є перехід до нового на Русі типу віршоскладання — силаботонічного, який, безумовно, стосується і поезики Г. Сковороди. Сатира М. Ломоносова, зокрема «Гимн бороде» — це втілення жанру «частушки», — поет є створювачем жанру. Жорстокі суперечки викликав цей твір, що викривав удаване «благочестие» та хиби, що приховані красивою бородою. Критичне відношення до дійсності, що відображено у поезії М.Ломоносова, перекликається зі славнозвісним сквородинівським твором «Всякому городу нрав и права».

Говорячи про сучасників Г. Сковороди, філософа, поета, просвітителя, підкреслимо, що 18 століття, «вік Просвітництва» надав світовій культурі творчість таких видатних філософів, як Кант, Фихте у Німеччині (класична німецька ідеалістична філософія), Дж. Віко в Італії (діалектизація філософії нового часу), Берклі в Англії (теоретичні основи релігійного світогляду), скептицизм Юма (теоретичне обґрунтування утилітарного буржуазного світогляду); Франція: Ш.Монтеск'є (виступи проти феодалізму та абсолютної монархії, вчення про державну та судову владу), Вольтер (найвидатніший представник помірнього крила французького просвітництва, відзначався талановитішими філософськими, літературними, історичними творами, засудженням релігійного фанатизму та феодальної державності), Ж.-Ж. Руссо (ідеолог революційної мілкої буржуазії, попередник якобінців, — його ідеї мали величезний вплив на бунтівну громадськість у часи Великої Французької Революції 1789 — 1794 р.), Ж. Ламетрі (лікар, започаткував матеріалістичну школу у філософії, помер у вигнанні); розквіт матеріалізму у 50-60 р. пов'язаний із іменами Д. Дідро, Э. Кондільяка, П. Гольбаха — із виданням «Енциклопедії наук, мистецтв та ремесел» у 33-х томах. Французька мова стала мовою міжнародного спілкування освічених верств суспільства. У пере-

ліку мов, якими володів Г. Сковорода, французька не вказана, крім того невідомо, у якому ступені були відомі праці видатних філософів Європи у Києво-Могилянській академії, — найбагатша бібліотека академії вказана біографами Г. Сковороди як основне джерело його знань.

Характерним є те, що у творчості філософа зовсім нема хоча б згадки про імена його сучасників, видатних вчених та мислителів, філософів, літераторів, музикантів Європи, великих митців 18 століття, «віка Просвітництва», чия творчість та діяльність, що сприяли прогресу людства, збуджували розум людей, що мислили.

Щодо музики, яку міг чути Г. Сковорода, перебуваючи у службовій поїздці у якості церковника у складі царської місії під проводом Ф. Вишневецького у Європі (1745—1750). Відомо, що Г. Сковорода, як людина високої освіти і знавець музики, співу та мов, був запрошений супроводжувати посольство до Угорщини за токайськими винами для Царського Двору. Його відпустили у вільні мандри по країнах Європи. Це Угорщина, Словаччина (Братислава, до 1919 р. — Прешпорк, Прешбург, Пожонь, у 1541—1784 столиця Угорщини), Австрія (Відень). Перебування Г.Сковороди в Італії, Німеччині, Польщі не підтверджено документами. У Сковородинівському (Харківському) літературно-меморіальному музеї є карта з позначеним маршрутом його мандрів по країнах, де він поглиблював свої знання, вивчав життя, побут, мистецтво, звичай народів Європи.

У ці роки та напередодні картина музичного мистецтва Європи була дуже багатою та різноплановою. В Угорщині розвивалась західно-європейська придворна культура: королівська капела у Буді була однією із кращих у Європі, були розповсюджені як сольний спів у супроводі лютні, скрипки, так і вокально-інструментальні капели. Ще у 16 столітті публікувались збірники світських музичних творів із угорськими текстами, в тому числі історичними піснями. Аристократія Австро-Угорщини створювала у своїх резиденціях оркестри. Так пізніше, у 1761—1790 р. оркестром князів Естерхазі керував Й. Гайдн, основоположник жанру симфонії. Таким чином, були вже відомі первісні зразки класичних інструментальних жанрів сонати та симфонії. У музиці Угорщини панував стиль «вербункош», набувала сили концертна та композиторська діяльність скрипалів-віртуозів. Можна припустити, що народна музика, — а тоді панував інструментарій: волинка, кобза, скрипка, лютня, цитра, цимбали, — не пройшла поза уваги Г. Сковороди.

Пожонь, Прешпорк (Прешбург) того періоду, що знаходився від Відня всього на відстані 60 км., — місто коронації угорських королів з 1563 по 1830 р. У Соборі св. Мартина коронувалися 10 королів, правляча імператриця та 8 королівських дружин. У наступному столітті в цьому Соборі проводив коронаційні служби Ференц Лист. Історичним центром міста був Братиславський град — замок, збудований у 10 столітті. Істориками культури відмічається яскраве життя у ньому за часів правління

імператриці Марії Терезії (1740 – 1780), яка «пожаловала» своєму зятю Альберту Тренчинському титул угорського віце-короля та резиденцію у замку. Але, як відомо, Г. Сковороду більше цікавило життя простого люду, його буття та культура. Наприклад, у часи правління Марії Терезії в Австрії було введене обов'язкове шостирічне шкільне навчання, тощо. Повсякденне життя різуче відрізнялося від пишноти будинків: податки й ціни постійно зростали, житла не вистачало, історики відмічали жахливі санітарні умови...

Відень. Із 16 сторіччя це столиця багатонаціональної держави австрійських Габсбургів; із 17-18 сторіч – середовище численної придворної бюрократії. Австро-Угорщина була державою багатонаціональною й мультикультурною. По кількості народів, що проживали тут, імперія могла навіть змагатися з імперією Романових. Ситуація в Австро-Угорщині виглядала в цілому ліберальніше російської, національні культури підтримувалися планомірніше, було багато засобів для мовного самовизначення.

Австрійська столиця, яка ставала європейським центром музичного й театрального життя, приваблювала митців, була місцем паломництва музикантів і шанувальників музики з багатьох країн.

У 18 столітті Відень був визнаним музичним центром Європи. Цей час увійшов в історію музики як встановлення класицизму. Художній стиль класицизм (від лат. *classicus* – «зразковий») виник у 17 сторіччі у Франції. Ґрунтуючись на поданнях про закономірність, розумність світового устрою, майстри цього стилю прагнули до ясних і чітких форм, гармонійних зразків, втілення високих моральних ідеалів. Вищими, неперевершеними зразками художньої творчості вони вважали твори античного мистецтва, тому розробляли античні сюжети й образи. Класицизм протистояв стилю бароко з його пристрасністю, мінливістю, суперечливістю, затверджуючи свої принципи в різних видах мистецтва, у тому числі й у музиці. В опері 18 сторіччя класицизм представлений здобутками Кристофа Вільгельма Глюка (1714-1787), який створив нове трактування цього виду музично-драматичного мистецтва. Вершиною в розвитку музичного класицизму стала творчість Йозефа Гайдна, Вольфганга Амадея Моцарта й Людвіга ван Бетховена, які працювали переважно у Відні й утворили напрямок в музичній культурі другої половини 18 - початку 19-го сторіччя – віденську класичну школу. Класицизм у музиці багато в чому не схожий на класицизм у літературі, театрі або живопису, бо в музиці неможливо спиратися на античні традиції – вони майже невідомі. Однак композитори віденської школи створили дуже струнку й логічну систему правил побудови музичного твору. Завдяки такій системі самі складні почуття наділялися в ясну й досконалу форму, страждання й радість ставали для композитора предметом міркування, а не переживання. І якщо в інших видах мистецтва закони класицизму вже на початку 19 сторіччя багатьом здавалися застарілими, то в музи-

ці система жанрів, форм і правил гармонії, що розроблена віденською школою, зберігає своє значення дотепер.

Але у часи перебування у Відні Г. Сковорода В. Моцарт ще не народився (1756), а молодий Й. Гайдн (1732), який співав дев'ять років у капелі віденського Собору св. Стефана, у 1749 році пішов із хору, став вільним музикантом і був десять років слугою італійського композитора Ніколо Порпори. Тогочасна знаменитість — оперний композитор Кристоф Вільгальд Глюк у 1746-1747 роках приєднався до мандрівної оперної трупи братів Мінготті, ставив свої опери у Дрездені, Копенгагені, Гамбурзі, Празі. Він став мешканцем Відня у 1752, а у 1754 році став диригентом і композитором придворної опери. Маловірогідно, що Г. Сковорода, який уникав світських заходів, міг знайомитися зі здобутками музичного Відня. Але одна із закономірностей класицизму притаманна його творчості — це постійне звертання до античності як до ідеалу, до її образів, символів, імен.

Факти біографії та діяльності Г. Сковорода свідчать про його тяжіння до зруйнування застарілих догм, порушення встановлених правил тощо. Пошуки себе та «сродної праці» для себе тривали довгі роки. Створюючи новаторські навчальні посібники для роботи з студентами, дозволяючи собі нестандартні промови як на службі, так і у спілкуванні, він не догоджав ані церковній, ані світській владі. Зі своїм волелюбним характером та гострослів'ям, відмовою від кар'єрних пропозицій він опинився гнаним, як останній бідак, переслідуваний владою, край дороги цивілізації, збоку від сучасних досягнень науки, літератури та мистецтва — у своєму особистому замкнутому філософському колі зі своїм неабияким вантажем знань, правда, переважно зі старовинних областей буття. Про характер Г. Сковорода та його гострий язик свідчать багато розповідей-напівлегенд.

1753 року, коли Г. С. Сковорода посів у Переяславському колеґіумі посаду викладача піітики, місцевий єпископ вимагав пояснень, чому Г. Сковорода викладає свій предмет не як кожний «порядочный чиновник», а по-новому. Поет відповів: «Одна справа — архієрейський посох, а інша — смичок», що означало «знай швець своє шевство, а в кравецтві не мішайся». У результаті Г. Сковорода «изгнан был из училища Переяславского «не с честью».

Коли, пізніше, Білгородський єпископ Йосип Миткевич запропонував Г. Сковороді прийняти духовний сан, чернецтво, той відповів: «Хіба ви хочете, щоб я збільшив число фарисеїв? Їжте жирно, пийте солодко, одягайтесь м'яко та чернецтуйте! А для мене чернецтво — в житті несутяжному, в задоволенні малім, у помірності, у відмові від усього непотрібного, щоб придбати найпотрібніше; в зреченні від усіляких примх, аби зберегти себе самого в цілості; в загнuzданні самолюбства... в пошукуванні слави божої, а не слави людської».

Зверталися до Г. Сковороди ченці Києво-Печерської лаври, знаючи його як ученого: «Доволі блукати по світу! Час причалити до гавані: нам відомі твої таланти, свята лавра прийме тебе, як мати своє чадо, ти будеш стовпом церкви і прикрасою обителі». Відповіддю були слова: «Ох, преподобнії! Я стовпотворіння собою примножувати не хочу, доволі і вас, стовпів неотесаних, у храмі божому...».

Г. Сковороду спокушали високими світськими посадами. Харківський губернатор Є. А. Щербінін (1728-1789, перший слобідсько-український губернатор) пропонував: «Чесний чоловіче! Чому ти не візьмеш собі якогось певного стану?» Відповідь Г. Сковороди: «Шановний пане! Світ подібний до театру. Щоб грати в театрі з успіхом і похвалою, беруть ролі за здібностями. У театрі актора хвалять не за знатність діючої особи, а за те, як він вдало грає її. Я довго міркував про це і після великого випробування себе побачив, що не можу представляти в театрі світу жодної особи вдало, крім низької, простої, безтурботної, самотньої. Я обрав собі цю роль — і задоволений».

Г. Сковороду запрошувала на постійне проживання при Дворі цариця Катерина II, відповіддю були відомі слова: «Я не покину батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця». У спокусливій сіті заради «панства великого», заради «лакомства нещасного» Г. Сковорода так і не дався. Він з повним правом заповідав написати на своїй могилі: **«Мир ловил меня, да не поймал».**

Дослідники життя та творчості Г. Сковороди відмічають послідовність у дотриманні власних принципів життя, що іноді ставала його трагедією. Одного разу до нього прийшло кохання, що майже привело мандрівного філософа під церковний вінець. Та в останню мить, уявивши, що зраджує власній долі, він утік із церкви і пішов своїм шляхом, відмовившись на все життя від інтимного щастя.

Скільки в цих напівфольклорних оповіданнях історичної достовірності, а скільки народного домислу — зараз встановити важко. Тільки через сто років після смерті Григорія Сковороди було зібрано і видано друком усі відомі на той час його твори. Це зробив 1894 року в Харкові Д. І. Багалій. До цього тільки окремі філософські та художні твори Г.Сковороди були надруковані, а решта поширювалась серед народу в численних рукописних копіях.

Повернемось до історичної ситуації у сучасній Григорию Сковороді батьківщині та у Росії. Із середини та у другій половині 18 століття Росія вела різні війни. Ось деякі з них: Російсько-Турецькі війни 1735—1739 р., 1768 — 1774 р. (приєднання до Росії південної частини України, Північного Кавказу), 1787—1792; 1741—1743 р. російсько-шведська війна; 1759 — розгромлення пруської армії; 1760 — здобуття російською армією Берліну; 1762 — Петро III відмінює тортури, вивільняє дворянство від військової служби; 1762 — державний переворот, царювання Катерини II; 1773—1774 — повстання Ємельяна Пугачова під ім'ям Петра III;

1775 – розпуск Катериною «ІІ Війска Його Царського Величества Запорожського», так званої Нової Сечи; 1768 – Варшавський договір між Росією та Речю Посполитою; 1792 – Французська революція, монархія скинута... Ось чому роздуми Г. Сковороди про долю рідної землі могли бути забарвлені не у світлі тони, тому що звісно, хто страждає у першу чергу за часи війни... Один з творів цього збірника – «Свята земля» торкається теми рідної землі та нескінченних страждань її народу у плинності віків.

Дещо до теми розвитку культури на батьківщині у роки напередодні та у часи мандрів Г. Сковороди – філософа, поета, літератора, селянського просвітителя та педагога. Культурне життя у Росії у 18 столітті мало багато помітних та широко відомих у свій час явищ:

- Освіта із Петрівських часів: існування шкіл Навігаційної, артилерійських, інженерних в обох столицях, горних – на Уралі; єпархіальних та цифірних, гарнизонних та адмиралтейських – у провінції; у Москві – школа іноземних мов, у Петербурзі – Морська академія, для дворян – приватні пансіони, шляхетські корпуси, «інститут благородних девиць» (Смольний інститут), 66 духовних семінарій, з 1725 р. – Академія наук у Петербурзі, з 1755 р. Московський університет (І.І. Шувалов, М.В. Ломоносов), з 1757 р. Академія художеств і т. п.
- Видавались підручники, словники, «букварі». Перше видання «Арифметики» Л. Ф. Магніцького було в 1707 г.; «Ведомости», першу друковану газету в Росії, могли купувати усі, хто забажав;
- У другій половині 18 століття влада здійснила цікаву спробу реформи освіти та виховання, що пов'язано з іменем І. І. Бецкого; в основі педагогіки – ідея створення «нової породи людей» шляхом виховання.
- Розвиток науки пов'язаний із іменами В. Н. Татіщева – «История Российская», М. В. Ломоносова – титана науки у царині фізики, хімії, астрономії, мінералогії, геології, горної справи, історії, географії, лінгвістики, поетики. Основна думка, якою просякнуті багато які твори М. Ломоносова – прискорення економічного розвитку Росії, піднесення величчя труда.
- У другій половині 18 століття з'явилася ціла плеяда видатних вчених, що заклали наукові основи біології, агрохімії та інших галузей знань. Розповсюджується видання книг із різних галузей знань.
- У літературі родоначальником класицизму є А. Д. Кантемир, син радника Петра І (1708–1744) (жанр віршованої сатири), потім вершиною цього напрямку стали урочисті, філософські оди М. Ломоносова (ідеї: мудрий монарх та загальнолюдський культурний прогрес). До класицизму відносяться і твори сучасника Г. Сковороди – Д. І. Фонвізіна (1745–1792), що містять риси реалізму: «Бригадир» 1770, «Недоросль» 1782.

- Творчість Г. Р. Державина (1743–1816), попередника О. С. Пушкіна, російського поета, представника класицизму, часто вступало у конфлікт із канонами класицизму у поезії. Урочисті оди, що просякнуті ідеєю сильної державності, містили сатиру на вельмож, пейзажні та побутові замальовки, філософські роздуми.
- В осередді освіченого духовенства, у духовних академіях та семінаріях широкий розвиток набувають шкільні театри, із перевагою релігійної тематики та значним місцем музики у них, — переважно хорової.
- Перші оперні вистави почались при російському дворі у 1731 р., хоча у Москві ще у 1702 р. був заснований перший театр у Комедійній храмині на «Красной площади».
- З 1711 р. у всіх піхотних полках були уведені штатні духові оркестри.
- У 1730 р. у Росії вперше надруковані ноти із «гравировальных досок», а у 1766 р. С. І. Башковським розроблений спосіб наборного створення нот.
- 1759 р. — видано перший збірник пісень Г. Н. Теплова «Между делом безделье или собрание разных песен с приложенными тонами на три голоса».
- 1760 р. — в Академії художеств Петербургу відкрито музичні класи.

У Придворній співацькій капелі були виховані найвидатні композитори того часу М. С. Березовський (1745–1777) і Д. С. Бортнянський (1751–1825), українці (як тоді писали малоросси), доля яких починала формуватися у Глухівській школі співу та інструментальної музики. Їх творчість дуже актуальна і у наш час. (У листах та наказах Петра І початку 18 сторіччя застосовується термін — «народ малороссийский». Із часів Катерини II до початку 20 сторіччя Російською імперією по відношенню до українців використовувалось поняття «малороссы», вони розглядались як одна з російських народностей поряд із великороссами (великорусами) та білорусами.)

- У надрах російського кріпосництва з'явився та розповсюдився оркестр мисливських рогів — роговой оркестр, із неймовірно складною для опанування технікою виконання (кожний ріг давав тільки один звук) та репертуаром, у якому були не тільки аранжировки пісень, але (пізніше) й симфонії В. Моцарта.
- У роки правління Катерини II провідним був жанр комічної опери, розвиток його пов'язаний із іменем видатного композитора Є. І. Фоміна (1761–1800). *Народна пісня стала основою національної композиторської школи, в операх з'являються персонажи з простого люду.*

Для більш повного уявлення про Г. Сковороду як мандруючого філософа, поета, музиканта і селянського просвітителя, треба знати про епоху в цілому, про історичні обставини в його країні та місцях його

мандрів. Ці дослідження зі точки зору істориків музики, вірогідно, ще чекають свого автора.

Щоб створювати музику на вірші Г. С. Сковороди, недостатньо ознайомитися із текстами, особливостями силабо-тонічного віршування та перенести усе у площину сучасного музичного сприйняття. Природньо, треба спробувати з'ясувати, зрозуміти, яким був автор, як він міг уявляти собі той чи інший художній образ, втілити його тогочасними музичними засобами або, навпаки, дотримуючись законів сучасного нам музичного мистецтва, застосувати щось нове, неординарне.

У наш час (як і радянський) можна було знайти тільки невеличку кількість музичних творів на вірші Г. С. Сковороди. У виданій нотній літературі навіть у такому значному центрі, як Харків, у солідних музичних бібліотеках є всього три примірника: це пісні «Ой ты, пташко, жовтобока», «Явір», І. Котляревського — М. Лисенка «Всякому городу нрав и права» з опери «Наталка Полтавка» — створеного у 1889 р. за мотивами віршів Г. Сковороди.

За матеріалами Інтернету та деяких інших відомі імена тільки трьох композиторів, що написали музику на сквородинівські тексти: І. Ф. Карабиць (1945—2002), Україна; Л. О. Грабовський (народ. 1935), США; Петро Приступов — Варшава, Німеччина.

Іван Федорович Карабиць — радянський та український композитор, диригент, педагог, громадський діяч і продюсер, народний артист УРСР, єдиний (до нашого часу) з українських сучасних композиторів, чия музика виконувалась у найпрестижнішому залі США — Карнегі-холі. Він створив Концерт «Сад божественных песен...» за віршами Г. Сковороди для хору, солістів та симфонічного оркестру (1971). «Это было его любимое произведение и сегодня считается, что это первое необарочное сочинение в украинской музыке, проложившее мостик от Бортнянского и Березовского к современности» (Марианна Копица—Карабиць, стаття «Маэстро, подаривший «Сад божественных песен...», 2012).

Леонід Олександрович Грабовський — український композитор, з 1981 р. Працював у Москві редактором у редакції журналу «Советская музыка» (зараз «Музыкальная академия»). У 1989 р. поїхав у США за запрошенням Українського Музичного Центру, з 2005 р. мешкає у Джерсі-сіті. У 1991р. написав «Temnere Mortem» («Зневажати смерть»), кантату на текст Григорія Сковороди для 4-голосного мішаного камерного хору а капела. (NewAcropolisUA, 21.09.2011).

У Інтернеті можна знайти Моновиставу за сквородинівською тематикою: «Ведаю человека». Композитор Петро Приступов—Варшава, Німеччина. Петро Приступов—Варшава — українець, що мешкає у Німеччині, композитор, в арсеналі якого більше за 150 пісень за віршами українських, російських, зарубіжних поетів. Лауреат українських фестивалів авторської пісні «Оберіг» і «Білі вітрила» та лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії імені Г. Сковороди, Київ, (2011). Співає,

акомпануючи собі на кобзі або гітарі. Своїм головним призначенням автор вважає створення музики на вірші Григорія Сковороди. У його циклу «Сад Божественных песен» 30 віршованих текстів. Розпочавши цю роботу у 1974 р., автор за 34 роки написав музику до всіх текстів «Саду». Про нотні видання його творів відомостей немає.

Наданий збірник, що містить нотні зразки творів за сквородинівською тематикою та музичні твори на вірші Г.Сковороди, має певну цінність, як внесок до увічнення пам'яті митця та своєрідне подовження справи його життя, яке було націлене на удосконалення Людини з великої літери. Розглянемо докладніше ці твори.

О дражайше жизни время». Партитура для комбо-фольк ансамблю, у складі вокальне соло. «Песнь 23-я. Сад божественных песней...» — вперше надруковано у виданні: «Г. Сковорода. Сочинения», 1861, авторські та редакторські коментарі відсутні. Відсутність коментарів легко пояснити, адже вірші складені доступною для різних верств населення мовою, зміст не має відхилень у латинські вислови, давньогрецьку або іншу міфічну сферу, що потребує особливих пояснень. Зрозуміло, чому цей твір є одним з шедеврів творчості Г. Сковороди, чому він не втратив цінності й актуальності у сьогоденні та й вірогідно буде жити у віках. Тому що містить відповіді на одвічні питання людини: для чого ми приходимо у цей світ, як треба жити й цінувати свій час. Написаний у вигляді повчальної бесіди, вірш-настанова має все ж назву «Песнь 23-я», — як твір, що йде від глибини душі, так би мовити, від серця до серця, вимагає особливого емоційного стану та особливої універсальної мови — музики.

Музику на ці вірші складено з урахуванням вірогідних для особистості Г. Сковороди музичних уподобань, впливу італійських елементів на духовну та вокальну світську музику свого часу, та одночасного тяжіння у співочих пошуках до вічних джерел — народної пісні. У поезії Г. Сковороди, як відомо, відчувається прагнення до «силлабо-тонического стихосложения». Але сучасному слухачу важко сприймати своєрідний сквородинівський ритм вірша, який до того ж, вірогідно, має притаманні старовині змінні наголоси у словах, що покладені на музику. Автор мав за мету зробити якомога доступнішим сприйняття віршованого тексту, його етичного та художньо-естетичного змісту засобами музики.

«Песнь 23-я», що складається з чотирьох куплетів, має подвійний склад кожного куплету, ритм другої половини куплету змінюється. Тому й музика куплету відрізняється за характером: перша частина народно-пісенного складу, друга — речитативного складу, з тяжінням до типу епічного оперного вокального речитативу.

Автор музики зважив на загальну тенденцію філософсько-літературних творів Г. Сковороди — закінчувати твір повчальною сентенцією-настановою, тому поставив другий куплет у кінець, щоб підсилити сприйняття головних авторських слів: «Лутче час честно жить, неж скверно целый день,...лутче в пользе десять лет, неж весь век без плода».

Музичний твір «О дражайше жизни время» може бути адаптований для виконання солістом з урізноманітненим інструментальним супроводом, може бути цікавим у виконанні вокальним або вокально-інструментальним ансамблем, також у аранжуванні для фольклорного ансамблю. Він може бути використаним у лекції-бесіді та літературно-музичній композиції, — як частина навчально-виховного процесу у педагогічних закладах і школах, як самостійний концертний твір для різної аудиторії: студентської, шкільної, любителів музики.

«Счастье, где ты живешь?» Твір замислений як пісня-інсценівка, де у музичних образах відтворено бесіду студентства із вчителем, тобто Г.Сковородою, що відповідає на деякі запитання і навчає молодь життєвим премудростям.

Основою тексту є вірші Г. Сковороди «Песнь 21» та віршований фрагмент твору «Благодарный Еродий». «Песнь 21» із «Саду божественных песней...» використовується у дещо скороченому вигляді з метою полегшення сприйняття віршів сучасними виконавцями та слухачами. Тексти з повторюваним як і у Г. Сковороди авторським приспівом становлять основу першої та третьої частин музики, що ніби своєрідна арка охоплює звукову сферу. Цей музичний матеріал показує молодь з її допитливістю та гумором, він сяє життєрадісністю, оптимізмом.

Середня частина музичного твору має основою уривок — вірш з «Притчи, нареченной Еродий», написаної у 1787р., яка міститься у літературному творі Г. Сковороди «Благодарный Еродий»(Лелека). Підзаголовок виглядає так: «в ней (у притчі) разглагольствует обезяна со птенцем Еродиевым (лелеченятком) о воспитании». Важливо ознайомитися з вступом до притчі:

«...Подобает нечто сказать о еродийской природе (про лелеку). Они подобны журавлям, но светлейшее перье и коралловый или светлочервленный нос. Непримиримыи враги зміям и буфонам, значит — ядовитым жабам. Имя сіе (Еродий) есть еллинское, значит — боголюбный, иначе зовется (пеларгос и ерогас), римски — киконія, полски — боцян, малороссійски — гайстер (аист). Сія птица освятилася в богословская гаданія своя благодарности, прозорливости и человеколюбия....Они кормят и носят родителей, паче же престарелых. Гнездятся на домах, на кирхах, на их шпичах и на турнях, сиречь горницах, пирамидах, теремах, вольно, вольно. В Гунгарии (Угорщині) видел я на каминах. Гаданіе — еллински — символон. (Давньогрецьке слово «символон» значить «собрание вместе». Символ — умовний знак або образ, що містить ідею, думку.) Первый символ составляет она сей: сидит в гнезде, на храме святом утвержденном. Под образом подпись такова: «Господь утверждение мое». Второй символ: стоит один Еродий. Подпись сия:

«Ничто же сильнее благочестия.» Третий символ: Еродий терзает змія. Подпись: «Не возвращуся, дондеже скончаются». Сии три символы да будут знаменіем, гербом и печатію книжицы сея...».(У дужках поясненія автора статті).

До відома читачів: у Г. Сковороди йдеться про чорного лелеку, білі «аїсти», як і назва цих птахів, з'явилися у Європі у 19 сторіччі.

З великої кількості повчальних настанов, що містяться у притчі у формі прози — бесіди, діалогу між пташенятком і мавпою, тільки один фрагмент — віршований,— його і узято до твору, як частину настанов учителя. У Г. Сковороди промовлено так: «Послушайте, дети, отца вашего песенки сея». Таким чином, автор передбачав музичне втілення цього тексту, а, можливо, у житті і співав «песенку сію» своїм учням. Відомо, що Г. Сковорода навчав: найбільше завдання філософії — пошуки правди, але в умовах людського життя ця ціль недосяжна. Він вважав, що щастя людини полягає саме у пошуках правди, у даному творі — це пошуки істини у співбесідах із розумними людьми.

У музиці середньої частини твору змінюється загальний образний настрій з «появою» учителя, ускладнюється метроритм та мелодичний рисунок. Повчальні вислови надано у формі музичного речитативу з супроводом у більш прозорій фактурі. В цілому, вокальна музика за характером наближається до старовинного канту і ніби відтворює атмосферу тих часів, коли жив Г. Сковорода. Ансамблевий супровід деколи містить і більш близькі до нашого часу ритми, а наявність фортепіано — данина сучасності — сприяє позитивному сприйняттю музики, стилізованої під давнину.

Музичний твір «Счастье, где ты живешь?» можна рекомендувати як для концертного виконання, так і для лекції-бесіди; як допоміжний матеріал у навчально-виховному процесі при вивченні життя та діяльності Г.С. Сковороди; для інсценування у студентській та шкільній самодіяльності; як матеріал для педагогічної практики студентам педвузів, та школярам для позакласної роботи, бо ознайомлення з творчістю Г.Сковороди є у програмі загальноосвітньої школи.

«Свята земля». Фортепіанна транскрипція для виконання в 4 руки вокальних творів для голосу з фортепіано Н. Келіної на вірші Олексія Ковалевського «Свята земля» та «Адам і Єва». Основні образи: велич перелігу віків, сурова дійсність — і на тлі цього сила кохання, сила життя.

У контексті сквородинівської тематики даний музичний твір опинився не випадково. По-перше, образ поета, що переймається думками про рідну землю, її віковими проблемами, ідеально підходить до характеристики Г.Сковороди, який, ідучи босими ногами по рідній землі, «відчуває» її вікову біль і одночасно — могутню силу Природи, про що неодноразово писав філософ-поет. Антична легенда про кохання Адама і Єви, вигнання із Раю та вічну Любов до Бога якнайкраще уписується

до характеристики поета Г. Сковороди, який (як відомо з розповідей-легенд про нього), пізнавши силу шаленої пристрасті, все ж таки втікає прямо «з під вінця», обираючи більш «сродний» для нього шлях мандруючого філософа-богослова.

Для даного викладу для фортепіано у 4 руки використані усі музичні теми вказаних вище вокальних творів, що робить досить змістовним художній образ та розширює спектр використання музики. Первісний поетичний задум твору «Свята земля», – відображення роздумів про рідну землю. Вірші, які було написано у роки після Чорнобильської катастрофи, просякнуті любов'ю до рідної землі, що, на відміну від далекої Єрусалимської Святої землі, ось тут, сьогодні, викликає певні почуття. Це бачення могутньої природи, її сурової непохитності у віках, що минають, і одночасно відчуття швидкоплинності часу, бачення страждань минулих та гострої тривоги за ситуацію сьогодення. Музичні теми пісні «Адам і Єва» – це дещо поліфонізований дует із синтезом теми палкого кохання та страждання (легенда вигнання із Раю).

На думку авторів, твір можна використовувати у різнопланових музично-літературних композиціях не тільки зі сквородинівської тематики, а також як окремий концертний номер.

Вірші Олексія Ковалевського «Свята земля» додаються у збірнику. Вони можуть бути використані як мелодекламація – вставками у загальне звучання за певним режисерським планом, також можуть прозвучати фрагментарно перед виконанням фортепіанного твору.

Образно-естетичний план твору та його фактура дозволяють хореографічне втілення із різноплановими контрастними зіставленнями та додаванням певного художнього відеоряду.

За технічними характеристиками цей інструментальний твір для фортепіано в 4 руки рекомендую для вивчення у класі фортепіано, концертмейстерському класі та інших предметів музичного циклу як у вищому музично-педагогічному закладі, так і в старших класах музичної школи.

«Козленок и Волк» – музична байка-картина для фортепіано в 4 руки або Бліц-балет. Це твір за мотивами вірша «Басня Есопова». Байка у книзі «Григорій Сковорода. Літературні твори», – К., 1972, що за упорядкуванням текстів Б. А. Деркача, має такі примітки:

«...Вперше надруковано в наукових записках Дніпропетровського університету, 1960 р. ... До «Басни» Сковорода подав примітку: «Ся о музыканте Волке казка успела до того, что пастырь добрый Иосаф Миткевич больше 40 отроков и юнош освободил от училищного ига во путь природы их, ревнуя человеколюбю – не тщеславию...»

Таким чином, автор двічі підкреслив (у передмові до байки та примітках), що має основною таку думку байки: «не хапайся не за свою справу». Але віршований текст байки вміщує значно більш широкий

смысл, на відміну від багатьох його лаконічних байок у прозі. Події, що відображено у байці, можна трактувати найменшою мірою за трьома напрямками: а) Вовк узявся не за свою справу, піддавшись на умовляння Козлятка, — уявив себе музикантом, що зможе грати на флейті, тому й загинув; б) Козлятко уникає загибелі, винахідливо обдурює Вовка, подолавши страх та скориставшись лестощами. У підсумку Козлятко показано розумнішим за Вовка; в) Зграя собак, почувши «музику», прибігла та урятувала Козлятка від неминучої загибелі. Вовк гине. У тексті надто докладно, у дрібницях показана бійка собак з Вовком, — це дещо відволікає читача від основної сковородинівської ідеї, — заняття не «сродною працею», але робить більш привабливим та можливо, більш близьким до оригіналу переклад «Байки Езопової».

У музичному творі «Козеня і Вовк» за мотивами «Байки Езопової» Г.Сковороди авторів О. Коваль та Н. Литко за основу взято сюжет байки. Такий тип твору зветься програмною музикою. Сюжет тут змінено таким чином, щоб акцентувати другий вищевказаний напрямок трактовки байки (б). Винахідливе Козлятко, що заблукало, показано у спілкуванні з новим персонажем — Метеликом, завдяки якому, вірогідно, воно заблукало. Уведення привабливого персонажу з природничого світу посилює вагу позитиву, допомагає образному урівноваженню та загальному посиленню контрасту негатив — позитив. Крім того, у музиці досить коротка частина «бійки Вовка з собаками». Замість ситуації «...И так смерть постигла» — (Вовка), автори музики пропонують інший поворот сюжету і розв'язання гострої ситуації (кульмінації): наляканий собаками до нестями Вовк дивом вискакує із кола собак і втікає. Таким чином акцент переміщено на урятування Козлятка, і в цілому, затверджено оптимістичний фінал.

Музику створено для фортепіано в 4 руки для дитячих музичних шкіл. Передбачено певний рівень технічних задач для формування професійного піаніста. Виконання учнем з вчителем у класі, академічному концерті, двома учнями на конкурсах піаністів — ось далеко не повний перелік сфер використання цього твору у ДМШ.

Також одночасно це є музика і для Бліц-балету, і для музичної інсценівки, міні вистави, театралізованої гри тощо. Кожна невеличка частина має свою назву — опис, що відмічено окремою цифрою, всього їх сім. Невеличкий об'єм і нотного матеріалу — сім сторінок. Музика може бути перекладена і на інший склад виконавців, наприклад, додано тільки одну флейту (або дитячий музичний інструмент) на якому безладно «грає» Вовк. Можливе як розширення складу інструментів, так і спрощення музичної фактури для одного фортепіано, баяну та ін. Можливості використання необмежені, тому що байка цікава для різновікової аудиторії: починаючи з дитячого садка — це може бути навіть настоль-

на лялькова гра під музику, і до загальноосвітньої школи, де за програмою з літератури є ознайомлення з творчістю Г. Сковороди, — у школі ця музична інсценівка доповнить зміст позакласної та гурткової роботи. Для студентів - музикантів цей твір буде змістовним доповненням музичного матеріалу до предметів «спеціальний музичний інструмент», «концертмейстерський клас», «читання нот з листа», «практикум з концертно-просвітницької роботи», «музикування та імпровізація», «музично-просвітницька робота», «музично-педагогічна майстерність», матеріалів до педагогічної практики.

Carmen (Мелодія) Вірш розміщено у збірці «Сад божественных песней» між піснями №26, 27. На відміну від усіх «пісень» тут повністю дається текст латинню. Вперше надруковано у виданні: Г. Сковорода. Сочинения, 1861.

Оригінальність вірша у тому, що, присвячений живописному твору, розтлумачує його образний зміст. Типовим для поета є звернення ніби до глядача, або читача та заклик до формування певних якостей характеру. Такою є особливість поезики Г. С. Сковороди, — багато поетичних творів схожі на бесіду вчителя з учнем, закінчуються настановою йому або мудрою сентенцією. Відомо, що музика була супутницею Г. Сковороди усе життя, у молодому віці навіть професією деякий час. Це служба колишнього студента Києво-Могилянської Академії у Придворній хоровій капелі у Санкт-Петербурзі уставщиком (керівником), посада, з якої потім він звільнився і повернувся до КМА (1741–1744). Г. Сковорода мав прекрасний голос, чудові музичні здібності, оволодів грою на деяких музичних інструментах. Цілком природньо, що праця уставщиком хорової капели мала великий вплив на формування його світогляду. Тодішні музичні традиції, що панували при дворі, у церковних богослужіннях, у народному усному фольклорі були доволі різними, як і різностильними. Так церковна багатоголоса хорова музика та її використання підпорядковувались особливим складним правилам. Припустимо, що в цей же час Г. Сковорода міг чути музику італійських оперних композиторів, яких запрошували для постановки вистав у Санкт-Петербург. Відомо, що вже у 1742 році при дворі було дозволено використовувати музику італійських композиторів, що писали спеціальну духовну музику для православного богослужіння в італійському дусі. Ця порівняно нова для Г. Сковороди мелодика могла вплинути на його поезію та музичні уподобання, але у його творчості і листах нема про це згадки.

Втім автор сучасної музики «Мелодія» на вірші Г. С. Сковороди не намагався «почути», як би заспівав свою «Мелодію» автор тексту. Твір написано у класичних традиціях з установкою на доброзичливе сприймання, на бажання проникнутися поетичним настроєм та здобути естетичну насолоду від художнього твору.

Музику «Мелодія» О. Коваль на вірші Г. Сковороди написано для сопрано (тенора) в супроводі фортепіано. Задум автора розкрито у тричастинній формі, де перша частина і реприза — це звернення до особистості, а у середній частині розкрито зміст і художні образи живописного твору — картини зі зображенням «пречистия Богоматери», усе суто по сквородинівському тексту без змін (упорядкування текстів В. А. Деркача у книзі «Григорій Сковорода. Літературні твори»). Появу вокалізу можна трактувати і як засіб надання музиці проникливості, ліричності, і як уведення у твір образу самого поета, який розтлумачує премудрості слухачу, учням. Мелодія та супровід мають класичний характер у сучасному Г. Сковороді західноєвропейському стилі, — використання руху мелодії по акордових звуках, чітка ладогармонічна та ритмічнотонаційна визначеність та інше.

Твір можна аранжувати для дуетного та хорового співу з ансамблевим акомпанементом, але автор надає перевагу супроводу або фортепіано, або камерного симфонічного оркестру.

«Наслаждайся дней твоих» Песнь №30. «Сад божественных песней...»
Вперше надруковано у виданні: Сочинения, 1861, стор. 44-46.

Примітка: Епікур (341-270 до н.е.) — старогрецький філософ — матеріаліст. Мета філософії за Епікуром, — щастя людини, для досягнення якого слід звільнитися від релігійних вірувань, забобонів, оволодіти знанням законів природи. Вищим благом людини він вважав розумну насолоду. Погляди Епікура були близькими Сковороді.

У музичному творі «Наслаждайся дней твоих» назвою є слова з епіграфу. З метою поліпшення сприйняття твору сучасним слухачем змінено порядок деяких рядків і куплетів, вилучені два останні рядки віршу, тому що не багато хто знає про особливості відношення поета до релігійних норм та використання Г. Сковородою виразів з іменем Христа. Але це тема окремого дослідження.

«Наслаждайся дней твоих», музика О. Коваль є двоголосною піснею, імітовану під співу кобзарів — лірників, з мелодикою та ладогармонічним строєм у старовинному народнопісенному дусі. Форма куплетна, ритмічнотонаційна будова доступна для виконання та сприйняття. Тематика обраного твору Г. Сковороди є типовим відбиттям діяльності Г. Сковороди як просвітителя, вчителя, наставника, який вчить життю і словом, і ділом, і своїм особистим прикладом. Вірші мають типову для Г. Сковороди форму бесіди, звернення до слухача від першої особи та вміщують повчальні сентенції у сприятливій для слухача поетичній формі, що гарно запам'ятовується.

Найліпшим призначенням цієї двоголосної пісні є виконання молоддю, що навчається. Також можливе застосування у музично-літературних композиціях та концертах-лекціях за сквородинівською тематикою.

Песнь 28-я. Вперше надрукована у виданні: Г. Сковорода. Сочинения, 1861. У книзі Василя Хитрука «Г. Сковорода — оракул Духа», 2010р. — надано переклад-варіант В. Хитрука пісні 28 сучасною українською мовою з назвою Сковородинівська Дума-веснянка. У виданні «Г. Сковорода. Літературні твори», — К., 1972, упорядника В.А. Деркача, розміщено примітки та пояснення Г. Сковорода та упорядника текстів, які наводяться далі.

«...версальській леса. — Версалія именуется французскаго царя едем, сиречь рай, или сладостный сад, неизреченных светских утех исполнен. Прим. Ск.

...Коперніковски сфери. — Копернік есть новейший астроном. Ныне его систему, сиречь план, или типик, небесных кругов весь мыр принял. Родился над Вислою, в польском городе Торуне. Систему свою издал в 1543г. Сфера есть слово еллинское, славенски: круг, клуб, мяч, глобус, гири, шар, круг луны, круг солнца. Прим. Ск.

Сковорода визнавав теорію геліоцентричної будови світу, відкритої Коперніком. (В. Д.)

Мать блаженная натура... — Блаженная натура есть имя господя всдержателя. Прим. Ск.

Правду Августин певал... — Августин Аврелий (354 — 450) давньохристиянський богослов і філософ-містик.

...ада нет и не бывал.— Ад слово еллинское, значит темницу, место преисподнее, лишнее света, веселія и дражайшія злата — свободы. Адський узник есть зеркалом пленников мучительная своя воли, и сия лютая фурия непрерывно вечно их мучит. Прим. Ск.

До пісні Г. Сковорода додає примітку:

Pro memoria, или припоминание

Самое сущее Августиново слово есть сіе: Истреби волю собственую — и истребится ад. Как в зерне маврийский дуб, так в горчичном его слове сокрылася вся высота богословския пирамиды и аки бездна жерлом своим пожерла весь Иордан богомудрия. Человеческая воля и божія суть два врата — адова и небесная. Обретший среде моря своя воли божію волю — обрете кифу, сиречь гавань оную: «На сем камне утвержу всю церковь мою», «Таится сіе им, яко небеса» и проч. «И земля (се она обетованная! зри, человеце) посеред воды...». Аще кто преобразил волю свою во волю божію, воспевая сіе: «Ищезе сердце мое» и протч. Сему сам бог есть сердцем. Воля, сердце, любовь, бог, дух, рай, гавань, блаженство, вечность есть тожде. Сей не обуревается имея сердце оное: «Его же волею вся управляются». Августиново слово дышет сим: «Раздерите сердца ваша», «Возмите иго мое на себе», «Умертвите уды ваша», «Не яже хочете... сія творите», «Несть наша противу крови и плоти», «Враги человеку домашнія его», «На аспиды и василиски наступиши», «Той сотрут твою главу...» и проч.»

Музика О. Коваль до пісні 28-ї відтворює зміни художніх образів віршованого твору. Перша частина має пісенну ліричну мелодію, переважає мінор. Тут звернення автора до слухача у характері дружньої бесіди; типові слова: «Что тебе то помогает, если сердце внутрь рыдает?», «Когда ты не весьол, ты мертв и гол».

Перехід до другої контрастної частини на словах «В душе твоей глагол, вот будешь с ним весьол!» відбивається у зміні ладу, ритмоінтонаційної будови мелодії, фактури, динаміки тощо.

Друга частина — «Бог есть лутчий астроном, он наилутчий економ.» Цілком гумористичне на перший погляд слово до слухача: «Мать блаженная натура (тобто Бог) не творит ничто же здура», у трьох куплетах перетворюється на настанову учню, — що слід робити, аби змінити долю: «Сыщешь друга внутри себе».

Третя частина є кодою за музичною формою, та одою за змістом. Музика довершує художнє завдання: прославляється «Боже! О живой глагол!», тобто Доленосне Слово, що «найдеши то сам в себе» (було раніше, у другій частині); у третій частині віршів шукання істини завершується традиційною філософською сквородинівською сентенцією: закон «что нужность не трудна, что трудность не нужна».

За думкою автора музики, цей вислів трошки заводить у інший бік загальний естетично-хідожний задум і ускладнює сприйняття основного образного плану. Тому змінено порядок строк в останніх двох куплетах — для закінчення більш типовим для характеру оди висловом «Славим тя, царя царей»:

Боже! О живой глагол! Кто есть без тебя весьол?
Убей злую волю в нас, да твой владеет глас!
Нужность не трудна, трудность не нужна, —
В сем законе сотворенна
Тя поет и вся вселенна.
Даждь пренужный дар нам сей;
Славим тя, царя царей!

Оптимістичну музичну картину доповнює імітація «колокольних дзвонів», якою завершено твір.

«Тот суще живет.» Пісня-притча за твором «Все лицо морщиш, печален всегда ты». Вірш із книги «Григорій Сковорода. Літературні твори. — К., АН УРСР, «Наукова думка», 1972.)

У розділі «Примітки» надано тільки три рядки: «Уривок з невідомого вірша. Вперше надруковано у виданні: Г. Сковорода. Сочинения, 1894. Тут уривок помилково подано як заключну частину вірша «Похвала астрономії».

Вірш «Все лицо морщиш» у стислій формі відображає життєву позицію Г. Сковороди: оптимізм. Дослідники життєвого шляху філософа писали про його веселий та доброзичливий характер, неабияке почуття гумору. Вірогідно, що з гумором сприймалося і зіставлення у поезії виразу «весела зрака» та «життя без мрака».

«В одному з пізніших послань Г. Сковорода розповідає про зустріч з ченцем, якого «...страшенно мучить демон печалі, і який звичайно називають бісом меланхолії...Даючи поради цій людині, я сам ледве не пропав...Дуже важливе значення має, з ким щоденно спілкуєшся і кого слухаєш. Бо поки ми слухаємо, ми їх дух в себе вбираємо». Щоб протистояти «бісу меланхолії» філософ радить «шукати розраду в самому собі». На відміну від багатьох мудреців, Г. Сковорода не протиставляє душу й тіло, усвідомлюючи цю єдність, закликає дбайливо ставитися до обох частин своєї натури: «обов'язково і щоденно підкидай у душу, як у шлунок слово або вислів», «те, що побачиш і почуєш, перетворюй у споживний і рятівний сік...»

У музичному втіленні автор обирає для твору іншу назву — не за першим рядком, а скорочений варіант третього рядка: «Тот суще живет». Г.Сковорода часто використовує слово «веселий» у різноманітних виразах, у незвичному значенні для сучасного читача. Основна думка твору «весела зрака будучи» сприймається як «оптимистичний взгляд»; у цілому вірш базується на протиставленні «оптимист — пессимист». Порівняємо оригінал вірша та вокальний текст.

*** (Оригінал)

Все лицо морщиш, печален всегда ты.
Се ли ты можеш жизньню назвати?
Тот суще живет, кто, весела зрака
Будучи, светло жизнь ведет без мрака.
А кто печален, безпрестанно тужит,
Того мертвого смерть протяжна душит.

Тот суще живет. Музыка О. КОВАЛЬ
Все лицо морщиш, печален всегда ты.
Се ли ты можеш жизньню назвати?
Кто печален, безпрестанно тужит,
Того мертвого смерть протяжна душит.
Тот суще живет, будучи весела зрака,
Кто светло жизнь ведет — без мрака.

Автор музики ставив метою перестановкою рядків добитися ефекту руху від темряви — до світла, тобто робить повчальну сентенцію завершенням твору. Цієї ж цілі слугує контраст мінор — мажор у музиці. Якщо перша частина у музиці дає образ смутку: «печален всегда ты», та повторюється зі словами «того мертвого смерть протяжна душит», то друга частина цілком оптимістична. Контраст підкреслено і особливостями вокальної партії: у мелодії двічі повтореної першої частини переважають розспіви складів, а друга частина їх не має, що разом зі зміною ритму, ладу на мажор надає мелодії рішучого, впевненого, світлого характеру.

«Про свободу.» Вірш Г. Сковорода вперше надрукований у виданні: Г.Сковорода. Сочинения, 1894. У примітках написано: «Волности отче, герою Богдане!» — мається на увазі Богдан Хмельницький».

Ім'я Богдана Хмельницького (1595 - 1657) увійшло в історію як ім'я Гетьмана Війська Запорозького, Голови Козацької держави в Наддніпрянській Україні (1648 - 1657), організатора повстання проти панування шляхти у малоросії, яке переросло у Національно-визвольну війну українського народу проти Речі Посполитої, внаслідок землі Війська Запорозького увійшли у склад Московської Держави (Переяславська Рада, 1654).

Виходячи зі стилю вірша, його написано для простих людей, з якими полюблив спілкуватись Г. Сковорода. Життя «странствующего нищего философа», добровільна діяльність просвітителя, тим більш вчителя, вимагали від нього уміння відповідати на безліч питань з різноманітних областей науки та суспільного життя. Дослідники пишуть, що Г. Сковорода був швидкий на мову, «за словом не ліз у кишеню», при нагоді люди йшли спеціально послухати Сковороду. Так у нього сталося, що він складав вірші та писав твори краще, ніж улаштовував своє життя, а у віршах, літературних творах та листуванні з друзями лише зрідка висловлював своє ставлення до дійсності. В його спадщині зовсім небагато творів де б автор торкався тогочасних історичних подій. «Про свободу» — один з таких віршів, у якому згадується національний народний герой, і тим він цікавий.

Існує тлумачення цього вірша як завуальованого протесту проти московського гноблення Малоросії. Можливо, мається на увазі розформування у 1775 році Нової Сечі (Запорізької) за наказом Єкатерини II та наказ Г. Потьомкіна того ж року «Об усмирении запорожского казачества генералом Петром Текели». За деякими матеріалами Інтернету: «Сковорода обстоював права людської особистості в кожній людині, а, в перекладі на конкретну політичну мову того часу, це означало сильну демократичну тенденцію, що була поєднана із співчуттям до закріпачених селянських мас, з гострою неприязню до московських гнобителів».

У більшості дослідників, однаке, нема такого тлумачення вірша ніби із сатиричними підвалинами. Скоріше, є намагання знайти відповідь на

одвічні питання, які не мають однозначних відповідей. Так і з питанням про «золоте» слово — свободу. Можливо, йшлося про «свободу вибору», тому що Б.Хмельницький боровся проти гноблення Малоросії «Речью Посполитою». У цілому, вірш «Про свободу» може бути показовим щодо тверджень деяких дослідників, що відмічають суттєві недоліки у сквородинівському викладі своїх думок, неточну та складну мову, не завжди зрозумілі алегорії.

Численні факти з життя Г. Сковороди свідчать про те, що він був «не от мира сего», цінував над усе особисту свободу. Як приклад, майже всі автори досліджень життя та творчості Г. Сковороди цитують його неординарні слова — відповідь на запрошення Катерини II переселитися з України в Петербург: «Скажіть цариці, що я не покину батьківщину — мені дудка й вівця дорожчі царського вінця.»

Музика оди «Про свободу» така ж лаконічна, як і поетичний текст. Це зумовлено дворядковою будовою строфи, музику якої тричі повторено. Тут висловлено роздуми автора про свободу, думка, що свобода дорожче «злата», — але відповіді на питання, що є свобода слухач не одержує. Завершенням твору є інша музика, в цьому розділі славиться «отче Богдане». Припустимо, славиться як засновник козацької держави на теренах Центральної України — Війська Запорозького.

Мелодія першої частини, її ритмоінтонаційна будова відповідає старим традиціям народних енергійних козацьких пісень. Остання частина має характер більш близький до багатоголосого хорового співу, — музика, що прославляє героя, — її створено у традиціях канту-панегірика, вітального триголосного гімну. Мінор змінюється мажором, тривалості збільшуються, просвітленню музики слугують і контрастна до першої частини інтерваліка, і зміна мелодичного рисунку — розширення звукової хвилі у його будові.

Даний твір можна аранжувати для будь-якого складу виконавців, він може прозвучати як у камерному вигляді, так і на урочистостях, в концертному варіанті, також як музика до кінофільму про Г.Сковороду.

«Пройшли облака» зі збірки «Сад божественных песней...», Песнь №16 вперше надрукована у виданні: Г. Сковорода. Сочинения, 1861.

У розділі «Примітки» є примітки самого Г. Сковороди. «...Чистый свет ведра. Ведро значит небесную светлость и чистоту воздуха; войшло в славянский язык из эллинского;...» «О отрасли Давидовска! — Идетъся про напівлегендарного Ізраїльського царя і пророка Давида (11 ст. до н.е.), який заснував у Єрусалимі столицю Ізраїльської держави. За біблійною легендою Давид, перш ніж стати царем, був пастухом, переміг велетня Голіафа. Церквою Давиду приписується авторство «Псалтиря». У словнику: «кифа» — гора, скеля; «дуга» — веселка.

Песнь № 16 — це один з перших зразків пейзажної поезії в українській літературі в цілому. Особливо цінним і новаторським є звернен-

ня Г. Сковороди до тематики Природи. Нею просякнуті і літературні, і філософські твори. Вірш показує безмежну любов поета до природи, ця любов вела його по життю і була йому дороговказом. До наших часів дійшли тільки дві пісні з мелодіями Г.Сковороди, які містять образи зі світу природи: «Ой ти, пташко жовтобока» та «Стоїть явір над водою». Записані невідомими музикантами, вони передавались, як і інші пісні Г.Сковороди, за усною традицією. Дослідники творчості Г. Сковороди писали, що це є один вірш, розподілений на дві пісні. Музикознавці відмічають, що це — зразки перших українських ліричних пісень-романсів, які розпочинають розвиток цілого напрямку вітчизняної світської вокально-інструментальної музики.

Мелодика вказаних вище пісень навіяла автору музики до Пісні № 16 музичний образ, ладогармонічні та ритмоінтонаційні засоби для його втілення. Відчувається вплив фольклорної народної пісенності та поєднання з сучасною традиційною фактурою акомпанементу. Музика є ніби відбиттям того світла, що надходить від поетичних образів.

«Пройшли облака» — сама назва викликає до звучання засоби звукопису. У вступних акордах арпеджиато і музичному програші між куплетами є картина безкрайнього синього неба, слова дають відповідний настрій. Текст, де згадуються «мрак, вихр», озвучено акордом мінорної субдомінанти мажору, — ця особлива фарба застосована для посилення емоційної напруги та глибини образу. Автор намагався не тільки створити музику у народнопісенному стилі, а також у супроводі зобразити поета та співака Г. Сковороду, що грає на бандурі, або кобзі і співає для так улюбленого ним простого люду.

Даний музичний твір рекомендую для вільної інтерпретації, різноманітного аранжування, введення інструментальних каденцій тощо.

Заклучення

Таким чином, наданий збірник знайомить музикантів з новими творами, присвяченими сквородинівській тематиці, які раніше не видавались. У вступній частині розглядаються окремі аспекти музичної творчості в галузі програмної музики, що пов'язані зі створенням музики на оригінальні сквородинівські тексти, а також інструментальної музики за темою. У збірник увійшли твори різних жанрів: вокальна музика із супроводом фортепіано, ансамблева музика для фортепіано у 4 руки, дві партитури для студентського комбо-фольк ансамблю, а також авторські пояснення до них. Збірник складено з метою поповнення репертуару зі сквородинівської тематики для професійних виконавців та навчальних і самодіяльних студентських колективів. Культурологічно-просвітницька спрямованість збірника визначає ступінь науковості викладу та стиль надання матеріалу; пояснення до музичних творів не перевантажені розгорнутим музичним аналізом та подробицями, — тут надається автор-

ський погляд у світлі культурологічних паралелей на деякі особливості музичного втілення скороворинівського вірша, художнього образу, відображення скороворинівської особистості у сучасному музичному творі.

Надані музичні твори, що написані у різні часи, є здійсненням творчої відповіді, творчого музичного відгуку на деякі теми або поклики, що містяться у літературних творах, віршах Г. Скороводи.

У Харківському національному університеті імені Г. С. Скороводи до літературної творчості нашого великого українця Г. Скороводи особливо пестливе відношення. Час від часу з'являються нові студентські та викладацькі авторські пісні та вірші за скороворинівською тематикою.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Скороводи носить це ім'я з 1945 р. Природньо, що кожного року у ньому запроваджуються заходи за скороворинівською тематикою:

- Скороворинівські читання, конференції, концерти-лекції, із розгорнутими виставками нових видань, наукових та художніх робіт викладачів та студентів ХНПУ;
- фотовиставки заходів та екскурсій по скороворинівським місцям, у тому числі у с. Скороворинівка, які проводяться молодіжним студентським центром;
- конкурси читців та інсценівок за скороворинівською тематикою;
- присвоєння почесних стипендій імені Г. С. Скороводи випускникам та урочисте вручення на святі вручення дипломів;
- зустрічі із випускниками — стипендіатами імені Г. С. Скороводи.
- Жодний захід, а приймають участь усі факультети, не відбувається без музики та найактивнішої участі студентів, що опановують музичні спеціальності, майбутніх шкільних вчителів музики, музичних керівників дитячих дошкільних закладів, та їх педагогів (музично-педагогічний факультет-зараз факультет мистецтв). Їхня музична та виконавська творчість прикрашає вузівські, міські, обласні та зарубіжні скороворинівські заходи.

Цікавим не тільки для музиканта, а також для сучасного педагога-просвітителя є перелік публікацій, у якому показані праці харків'ян за скороворинівською тематикою та музичні твори на вірші Г. Скороводи від рукописів до нотних примірників у комп'ютерному наборі:

- 2002 — Книга: Автори: А. Троцько, Т. Танько, О. Нестерова, Н. Келіна. «Муза його, як натхнення, слово його — заповіт». — Харків, ОВС, 2002. До 190-річчя ХДПУ імені Г. С. Скороводи: сценарії лекцій — концертів до скороворинівських читань, в тому числі одинадцять музичних творів — (ноти) на вірші Г. Скороводи.

Перелічені публікації містять нотний матеріал музики на тексти Г. С. Скороводи. Це, в основному, твори невеликих форм: пісня-притча, байка — інсценівка, концертна байка — всі для голосу з фортепіано.

Новий, наданий тут збірник суттєво відрізняється від попередніх видань, — він вміщує не тільки пісні для соліста, дуету, тріо, а також твори

для розширеного складу виконавців: п'єса та байка-картина для фортепіанного ансамблю в 4 руки, дві партитури для комбо-фольк ансамблю, в складі якого є вокалісти — соліст, тріо. До інструментального складу входять інструменти, на яких полюбляв грати Г. Сковорода: флейта, бандура; вперше публікуються і шість вокальних творів з фортепіанним супроводом автора О. Коваль. На закінчення відмічу, що, ідучи у новий час, кожний митець намагається «узяти із собою» те найкраще із минулого, що він зміг оцінити, опанувати і, додаючи своє бачення, втілити у власній творчості. Гадаю, що виконавцям та слухачам музичних творів допоможе у тлумаченні авторського задуму уся сума знань зі запропонованої галузі. Бажаю їм творчого натхнення в сприйнятті того найкращого, що ми можемо почути у відлунні століть...

II розділ

Музичні твори

Партитури

для комбо-фольк ансамблю з вокальними творами

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Аранжировка О. КУЗНЕЦОВОЙ, Н. ЛИТКО

Партитура

Moderato

Flauto

Бандура

Piano

Moderato

Vocals

Moderato

Violino I

Violino II 1

Violino II 2

The musical score is for a piece titled 'O, Drazhayshe Zhizni Vremya' (O, dear life time) by G. Skovoroda, with music by O. Koval and arrangement by O. Kuznetsova and N. Litko. The score is for a full orchestra and vocal soloist. The tempo is marked 'Moderato' and the key signature has one sharp (F#). The time signature is 2/4. The score is divided into systems. The first system includes Flauto, Бандура (Bander), and Piano. The second system includes Vocals. The third system includes Violino I, Violino II 1, and Violino II 2. The Flauto part has four measures of rests. The Бандура part has four measures of rests. The Piano part has four measures of rests, with a final measure containing a chord marked 'mf'. The Vocals part has four measures of rests. The Violino I part has four measures: the first two are eighth-note runs marked 'mf', the third is a quarter note, and the fourth is a rest. The Violino II 1 and Violino II 2 parts have four measures: the first two are rests, the third is a quarter note marked 'rit.', and the fourth is a rest marked 'rit.'.

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

5 Adagio $\text{♩} = 70$

Fl. *mf*

Б-ра *mp*

Pno. *mp*

Vox. *mf*

О, дра - жай - ше жиз - ни вре - мя, коль те - бя мы не ша - дим!

Vn. I *mf*

Vn. II 1

Vn. II 2

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Fl.

Б-ра

Рно.

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

Коль так, как из - лиш - не бре - мя всю - ду ме - щем, не гля - дим! Буд - то

The musical score is for the song "O, Drazhayshe Zhizni Vremya" (O, dearest time of life). It is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The score includes parts for Flute (Fl.), Piano (Б-ра), Piano (Рно.), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The vocal line has Russian lyrics: "Коль так, как из - лиш - не бре - мя всю - ду ме - щем, не гля - дим! Буд - то". The score is divided into four measures, with a double bar line at the end of the fourth measure.

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Fl. *mf* *poco cresc.*

Б-па *mf* *poco cresc.*

Pno. *mf* *poco cresc.*

Vox. *poco cresc.*
 про-жи-тый час воз-вра-тит-ся на-зад, буд-то ре-ки до сво-их по-вер-

Vn. I *mf* *poco cresc.*

Vn. II 1 *mf* *poco cresc.*

Vn. II 2 *mf* *poco cresc.*

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Fl.

Б-ра

Pno.

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

н у т - с я к л ю - ч е й, б у д - т о в н а - ш и х р у - к а х л е т д о п р и - б а в - к и в з я т ь, б у д - т о

Detailed description: This is a page from a musical score. It contains staves for Flute (Fl.), Piano (Pno.), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The key signature is one sharp (F#). The score includes various musical notations such as treble and bass clefs, time signatures, and specific performance markings like '16' and '3' with slurs. The vocal line includes Russian lyrics. The piano part features complex arpeggiated figures in the right hand and a more rhythmic accompaniment in the left hand. The string parts provide harmonic support with various melodic and rhythmic patterns.

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Fl. *mf* *f*

Б-ра *f*

Pno. *f*

Vox. *f*
 век наш со - став - лен из бес - чис - лен - ных дней.

Vn. I *f*

Vn. II 1 *mf*

Vn. II 2 *mf*

The musical score is for a piece titled "О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ". It features a vocal line and instrumental accompaniment for Flute (Fl.), Piano (Pno.), and Violins (Vn. I, Vn. II 1, Vn. II 2). The score is in G major (one sharp) and 2/4 time. The vocal line begins at measure 19 with the lyrics "век наш со - став - лен из бес - чис - лен - ных дней." The instrumental parts include a Flute melody with triplets and a Piano accompaniment with chords and moving lines. The Violins provide harmonic support with various melodic and rhythmic patterns. Dynamics range from *mf* (mezzo-forte) to *f* (forte).

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Музыкальный фрагмент, состоящий из пяти систем нотации. Каждая система начинается с номера 22. Над первой системой (Fl.) и третьей (Pno.) стоит пометка «Для окончания».

Инструменты и партии:

- Fl.** (Флейта): Начинает с ноты G4, затем A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F#6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F#7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F#8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F#9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F#10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F#11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F#12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F#13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F#14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F#15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F#16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F#17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F#18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F#19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F#20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F#21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F#22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F#23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F#24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F#25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F#26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F#27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F#28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F#29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F#30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F#31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F#32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F#33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F#34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F#35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F#36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F#37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F#38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F#39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F#40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F#41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F#42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F#43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F#44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F#45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F#46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F#47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F#48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F#49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F#50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F#51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F#52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F#53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F#54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F#55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F#56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F#57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F#58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F#59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F#60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F#61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F#62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F#63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F#64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F#65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F#66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F#67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F#68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F#69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F#70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F#71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F#72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F#73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F#74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F#75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F#76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F#77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F#78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F#79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F#80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F#81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F#82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F#83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F#84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F#85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F#86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F#87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F#88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F#89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F#90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F#91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F#92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F#93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F#94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F#95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F#96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F#97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F#98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F#99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F#100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F#101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F#102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F#103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F#104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F#105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F#106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F#107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F#108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F#109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F#110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F#111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F#112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F#113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F#114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F#115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F#116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F#117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F#118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F#119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F#120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F#121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F#122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F#123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F#124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F#125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F#126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F#127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F#128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F#129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F#130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F#131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F#132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F#133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F#134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F#135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F#136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F#137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F#138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F#139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F#140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F#141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F#142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F#143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F#144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F#145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F#146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F#147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F#148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F#149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F#150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F#151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F#152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F#153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F#154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F#155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F#156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F#157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F#158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F#159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F#160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F#161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F#162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F#163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F#164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F#165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F#166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F#167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F#168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F#169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F#170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F#171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F#172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F#173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F#174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F#175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F#176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F#177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F#178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F#179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F#180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F#181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F#182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F#183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F#184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F#185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F#186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F#187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F#188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F#189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F#190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F#191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F#192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F#193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F#194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F#195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F#196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F#197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F#198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F#199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F#200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F#201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F#202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F#203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F#204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F#205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F#206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F#207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F#208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F#209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F#210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F#211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F#212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F#213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F#214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F#215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F#216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F#217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F#218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F#219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F#220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F#221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F#222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F#223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F#224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F#225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F#226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F#227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F#228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F#229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F#230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F#231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F#232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F#233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F#234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F#235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F#236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F#237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F#238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F#239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F#240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F#241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F#242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F#243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F#244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F#245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F#246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F#247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F#248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F#249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F#250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F#251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F#252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F#253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F#254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F#255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F#256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F#257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F#258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F#259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F#260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F#261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F#262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F#263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F#264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F#265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F#266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F#267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F#268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F#269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F#270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F#271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F#272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F#273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F#274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F#275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F#276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F#277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F#278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F#279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F#280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F#281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F#282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F#283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F#284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F#285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F#286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F#287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F#288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F#289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F#290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F#291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F#292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F#293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F#294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F#295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F#296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F#297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F#298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F#299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F#300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F#301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F#302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F#303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F#304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F#305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F#306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F#307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F#308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F#309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F#310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F#311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F#312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F#313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F#314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F#315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F#316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F#317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F#318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F#319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F#320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F#321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F#322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F#323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F#324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F#325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F#326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F#327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F#328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F#329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F#330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F#331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F#332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F#333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F#334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F#335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F#336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F#337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F#338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F#339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F#340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F#341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F#342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F#343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F#344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F#345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F#346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F#347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F#348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F#349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F#350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F#351, G351, A351, B351, C352, D352, E352, F#352, G352, A352, B352, C353, D353, E353, F#353, G353, A353, B353, C354, D354, E354, F#354, G354, A354, B354, C355, D355, E355, F#355, G355, A355, B355, C356, D356, E356, F#356, G356, A356, B356, C357, D357, E357, F#357, G357, A357, B357, C358, D358, E358, F#358, G358, A358, B358, C359, D359, E359, F#359, G359, A359, B359, C360, D360, E360, F#360, G360, A360, B360, C361, D361, E361, F#361, G361, A361, B361, C362, D362, E362, F#362, G362, A362, B362, C363, D363, E363, F#3

О, ДРАЖАЙШЕ ЖИЗНИ ВРЕМЯ

Песнь 23-я (Сад божественных песней...)

Из сего: Исчезаши в суете дніе...Искупующе время...

Упразднитеся и уразумеите

О, дражайше жизни время,
Коль тебя мы не щадим!
Коль так, как излишне бремя,
Всюду мещем, не глядим!
Будто прожитый час возвратится назад,
Будто реки до своих повернутся ключей.
Будто в наших руках лет до прибавки взять,
Будто век наш составлен из бесчисленных дней.
(Ск.: «Будто наш з бесчисленных составленный век дней»)

Брось, любезный друг, безделья,
Пресечи толикий вред,
Сей момент приймись до дела:
Вот, вот, время уплывет!
Не наше то уже, что прошло мимо нас,
Не наше то, что даст будуща пора,
(Ск.: «Не наше то, что породит будуща пора»)
Днешний день только наш, а не утренний час,
Не знаем, что принесет вечерняя заря.

Естли ж не умеешь жити,
Так учись фигуры сей!
Ах, не может всяк вместити
Разум хитрости тоей.
Знаю, что наша жизнь полна суетных врак,
Знаю, что преглупая тварь в свете человек,
Знаю, что чем живет, тем горший он дурак,
Знаю, что слеп тот, кто закладает себе век.

Для чего ж мы жить желаем
Лет на свете восемьсот,
Ежели мы их теряем
На всякій безделиц род?
Лутче час честно жить, неж скверно целый день,
Лутче один день свят от безбожного года,
Лутче один день чист, неж десяток сквернен,
Лутче в пользе десять лет, неж весь век без плода.
Конец.

*Один філософ, якого запитали, що він вважає за найцінніше,
відповів: час. (Переклад з лат. примітки Г. Ск.)

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

Фрагменты произведений Г. Сковороды: "Песнь 21",
"Притча, нареченная Еродий"

Партитура для комбо-фолк ансамбля и вокального трио

О. КОВАЛЬ

Аранжировка Н. Литко

Moderato

1

Flauto

Бандура

Piano

Vocals

Violino I

Violino II 1

Violino II 2

Студенты

Щас - ті - е! Где ты жи - вешь?

mf

f

mf

sim. arp.

mf

mf

mf

mf

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

7

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

Гор - ли - цы, ска - жи - те! В по-ле ли ов - цы па-

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

The musical score is for a piece titled "СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?". It features a key signature of one sharp (F#) and a common time signature. The score includes parts for Flute (Fl.), Bassoon (Б-ра.), Piano (p-no), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The vocal line has two phrases: "Гор - ли - цы, ска - жи - те!" and "В по-ле ли ов - цы па-". The piano part has a complex texture with arpeggiated chords and moving lines in both hands. The string parts provide a harmonic foundation with various rhythmic patterns.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

13

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

сешь? Го - лу - бы, взвес - ти - те! О,

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

19 2

Fl. *f* *mf*

Б-ра. *f* *mf*

p-no *f* *mf*

Vox. *f* *mf*
 щас - ті - е, наш яс - ный свет! О, щас - ті - е, наш

Vn. I *f* *mf*

Vn. II 1 *f* *mf*

Vn. II 2 *f* *mf*

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

25

Fl.

25

Б-ра.

25

р-по

25

Vox.

крас - ный цвет! Ты ма - ти и дом, *f* по - я - ви-ся, по-ка -

25

Vn. I

25

Vn. II 1

25

Vn. II 2

31

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

жи-ся!

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

Detailed description: This is a musical score for measures 31 through 34 of a piece. The score is written for a full orchestra and a vocal soloist. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The measures are marked with a repeat sign at the end of each line. The vocal part (Vox.) has the lyrics 'жи-ся!' under the first measure. The instrumental parts include Flute (Fl.), Bassoon (Б-ра.), Piano (p-no), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The piano part has a complex texture with many chords and moving lines. The violin parts have simpler, more melodic lines. The flute and bassoon parts have more rhythmic, eighth-note patterns. The vocal part is a simple melody with the lyrics 'жи-ся!'.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

3 Andante (♩ = 80)

36

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

f

mf

f

dim.

mf

Г. Сковорода

mf Будь до-во - лен

Я вам пред-

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

39

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

ма - лым. За мно-гим не го - ни - ся.
ска - зы - ва - ю - рос-кош - но не жи - ти!

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

возможна импровизация

42 *f*

Fl.

Б-ра.

возможна импровизация

42 *f* *при повторении - октавой ниже* *mf*

р-по

для повторения

Vox.

42

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

Се - ти, про-стер - ты на
На та - ко-вых - то всег-

Detailed description: This is a page from a musical score. It features six staves: Flute (Fl.), Bassoon (Б-ра.), Piano (р-по), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The key signature has one sharp (F#). The score begins at measure 42. The Flute part has a melodic line with triplets and is marked 'возможна импровизация' and 'f'. The Bassoon part is mostly silent. The Piano part has a complex accompaniment with triplets and chords, marked 'f' and 'при повторении - октавой ниже', and 'mf' later. The Voice part has lyrics in Russian. The Violin parts provide harmonic support. The page number '42' appears at the start of several staves.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

45

Fl.

mf

Б-ра.

р-но

Vox.

лов, — вель — ми бе — ре — жи — ся.
да за — пи — на — ют се — ти.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

48 Ad libitum

Fl. 4

Б-ра. *p*

p-no *f* возможна импровизация *mp*

Vox. Ad libitum

Три-ста па - ли в не-во - лю

Vn. I Ad libitum

4

Vn. II 1

Vn. II 2

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?'. The score is written for a full orchestra and a vocal soloist. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score is divided into measures, with measure numbers 48, 49, and 50 indicated. The instruments and their parts are: Flute (Fl.), Bassoon (Б-ра.), Piano (p-no), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The vocal part has lyrics in Russian: 'Три-ста па - ли в не-во - лю'. The piano part features a section marked 'возможна импровизация' (improvisation possible) in measures 49 and 50. The score includes dynamic markings such as *f* (forte), *mp* (mezzo-piano), and *p* (piano). There are also 'Ad libitum' markings for the Flute, Voice, and Violin I parts. The score is written in a standard musical notation with staves for each instrument and a vocal line.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

51

Fl.

Б-ра.

р-но

Vox.

по го - ря - чей стра - ти, шесть - сот пла - чут в бо - лез - нях за

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

53

Fl.

Б-ра.

p-но

Vox.

вре - мен-ны слас - ти. Кто благо-дарен-Бо - гу, тот ма - лым до-во - лен, а

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

56

Fl.

56

Б-ра.

mp

56

p-no

mf

56

Vox.

ро-пот-ник всем мы-ром не сыт и не по-лен. *f* Благо-дар-на -

56

Vn. I

mf

56

Vn. II 1

mf

56

Vn. II 2

mf

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

59

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

я ду - ша из-бе-жит от се - ти, вме-с-то не-я в се-ти

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

63

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

по - па - дет не - сы - тый.

Vn. I

pizz.

Vn. II 1

pizz.

Vn. II 2

The musical score is for a piece titled "СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?". It features six staves: Flute (Fl.), Bassoon (Б-ра.), Piano (p-no), Voice (Vox.), Violin I (Vn. I), Violin II 1 (Vn. II 1), and Violin II 2 (Vn. II 2). The score begins at measure 63. The key signature has one sharp (F#). The time signature changes from 4/4 to 2/4 at measure 64. The Flute part plays a melodic line. The Bassoon part plays a sustained chord. The Piano part plays a rhythmic accompaniment. The Voice part sings the lyrics "по - па - дет не - сы - тый." The Violin I and II parts play a rhythmic accompaniment. The Violin I part has a "pizz." (pizzicato) marking at measure 64. The Violin II 1 part has a "pizz." (pizzicato) marking at measure 64. The Violin II 2 part plays a sustained chord.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

Allegro ma non troppo

68 **5**

Fl. *f*

Б-ра.

p-no *f* *mf*

Vox. **Allegro ma non troppo** **5** Один
Се мой лю - бимый пре - скор,

Vn. I **Allegro ma non troppo** arco *f* *mf*

Vn. II 1 arco *f* *mf*

Vn. II 2 *f* *mf*

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

74

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

ска - чет мла - дый о - лень,

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

78

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

выш - ше не - бес, выш - ше гор;

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

Detailed description: This musical score page contains measures 78 through 81. The key signature is one sharp (F#). The Flute (Fl.) part has a whole rest in measure 78 and a half note in measure 79. The Brass (Б-ра.) section consists of a Trumpet and Trombone, both playing a whole note chord in measures 78 and 79. The Piano (p-no) part features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and half notes in the left hand, spanning measures 78 to 81. The Voice (Vox.) part has the lyrics 'выш - ше не - бес, выш - ше гор;' in measures 78 and 79. The Violin I (Vn. I) part plays a melodic line with eighth notes and a half note. The Violin II 1 (Vn. II 1) part plays a half note in measures 78 and 79, followed by eighth notes. The Violin II 2 (Vn. II 2) part plays a half note in measures 78 and 79, followed by eighth notes.

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

82

Fl.

82

Б-ра.

82

p-но

82

Vox.

крын мой чист, нов, зе - лен. О,

82

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

6

86

Fl.

f

Б-ра.

f

р-но

f

Vox.

Припев
Все

щас - ті - е, мой яс - ный свет! О,

Vn. I

f

Vn. II 1

f

Vn. II 2

f

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

90

Fl. *mf*

Б-ра. *mf*

p-no *mf*

Vox.

щас - ті - е, мой крас - ный цвет! Ты

Vn. I *mf*

Vn. II 1 *mf*

Vn. II 2 *mf*

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

94

Fl.

Б-ра.

p-no

Vox.

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

ма - ти и дом, ны - не ви - жу,

f

f

f

f

f

f

f

f

СЧАСТЬЕ, ГДЕ ТЫ ЖИВЕШЬ?

98

Fl.

Б-ра.

p-но

Vox.

ны - - не слы - шу!

Vn. I

Vn. II 1

Vn. II 2

Detailed description: This musical score page contains measures 98 through 101. The key signature is one sharp (F#). The Flute (Fl.) part in measure 98 features a continuous sixteenth-note pattern. The Bassoon (Б-ра.) part provides harmonic support with chords and single notes. The Piano (p-но) part has a more active line with eighth and sixteenth notes. The Voice (Vox.) part enters in measure 98 with the lyrics 'ны - - не слы - шу!'. The Violin I (Vn. I) part has a melodic line starting in measure 98, while Violins II 1 and II 2 play a steady eighth-note accompaniment.

«Счастье, где ты живешь?»

Г. Сковорода.

Музыка О. Коваль

*Фрагменты произведений «Песнь 21»
из «Сада божественных песней...» и «Будь доволен малым»
из «Притчи, нареченной: Еродій»*

Дуэт (Студенты (ученики) Г. Сковороды):
Щастіє, где ты живешь? Горлицы, скажите!
В поле ли овцы пасешь? Голубы, возвестите!

Припев: О, щастіє, наш ясный свет,
 О, щастіє, наш красный цвет!
 Ты мати и дом, появяся, покажися!

Щастіє, где ты живешь? Мудрыи, скажите!
В небе ли ты пиво пьешь? Книжники, возвестите!

Припев.

Книжники се все молчат, птицы тож все немы,
Не говорят, где есть мать, мы же все не вемы.

Припев.

Соло (Г. Сковорода):

Будь доволен малым. За многим не гонися.
Сети, простерты на лов, – вельми бережися.
Я вам (предсказываю) – роскошно не жити!
На таковых-то всегда запинают сети.
Триста пали в неволю по горячей страсти,
Шестьсот плачут в болезнях за временны сласти.
Кто благодарен Богу, тот малым доволен,
А ропотник всем мыром не сыт и не полен.
Благодарная душа избежит от сети;
Вместо же ея в сети попадет несытый.

Трио (Г.Сковорода и студенты):

Се мой любезный прескор, скачет младый олень,
Вышше небес, вышше гор; крын мой – чист, нов, зелен.

Припев:

О, щастіє, мой свет ясный!
О, щастіє, мой цвет красный!
Ты мати и дом, ныне вижу, ныне слышу!

Сядем себе, брате мой, сядем для беседы.
Сладок твой глагол живой, чистит мне все беды.
О, щастіє, мой свет ясный!
О, щастіє, мой цвет красный!
Ты мати и дом, днесь ты вижу, днесь ты слышу.

П'єси для фортепіано в 4 руки

СВЯТА ЗЕМЛЯ

Н. КЕЛІНА

Обробка для ф-но в 4 руки

Н.Келіної, О. Кузнецової.

Moderato (♩ = c. 108)

8va

Piano 1

mp arp. down improvisation sim. arp. down

Piano 2

Moderato (♩ = c. 108)

mp

6

1

кластеры по черным клавишам

mf

6

2

mp

11

1

8va

11

2

свѣта зѣмля

16

1

2

21

1

2

26

1

2

СВЯТА ЗЕМЛЯ

31

1

2

36

mf

poco cresc.

36

mf

poco cresc.

41

1

2

41

СВЯТА ЗЕМЛЯ

46

1

f

2

46

f

51

1

mp

f

2

51

f

56

1

56

2

mf

СВЯТА ЗЕМЛЯ

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in two systems. The first system, labeled '1', consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature. It begins with a whole rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, and a half note B-flat4. This is followed by a half note G4, a quarter note F4, and a half note E4. The final measure contains a half note D4, a quarter note C4, and a half note B-flat3. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It also begins with a whole rest, followed by a half note G3, a quarter note A3, and a half note B-flat3. This is followed by a half note G3, a quarter note F3, and a half note E3. The final measure contains a half note D3, a quarter note C3, and a half note B-flat2. The second system, labeled '2', also consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a common time signature. It begins with a half note G4, a quarter note A4, and a half note B-flat4. This is followed by a half note G4, a quarter note F4, and a half note E4. The final measure contains a half note D4, a quarter note C4, and a half note B-flat3. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It begins with a half note G3, a quarter note A3, and a half note B-flat3. This is followed by a half note G3, a quarter note F3, and a half note E3. The final measure contains a half note D3, a quarter note C3, and a half note B-flat2. The score includes dynamic markings: *f* (forte) and *mf* (mezzo-forte). The piece concludes with a final chord in the upper staff and a final note in the lower staff.

The image shows a musical score for a piece titled "The Rose Tree". The score is written for four parts: two vocal parts (Soprano and Alto) and two piano parts (Right Hand and Left Hand). The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is 4/4. The score is divided into two systems, each starting with a measure number (65 and 66). The vocal parts have lyrics written below them. The piano parts include various musical notations such as chords, single notes, and rests. The score concludes with a double bar line and the word "rit." (ritardando) in the piano parts.

65

1

rit.

66

2

rit.
rit.

69 *a tempo* *mf* *p* *rit.* *mf*

70 *p* *rit.* *mf*

71 *mp* *mf*

72 *rit.* *mf*

СВЯТА ЗЕМЛЯ

73 *p* *8va* *f* *mp*

73 *poco cresc.*

77 *mp* *dim.*

81

Con moto

83

mf

1

Text

Текст

2

mf

Con moto

предплечьем
по черным
клавишам

Text

Текст

86

mf

1

86

2

предплечьем
по черным
клавишам

89

1

89

2

СВЯТА ЗЕМЛЯ

91

1 *f* *mf* *f*

2 *ff* *f* *sub. mf*

94

1 *p* *mf* 2 2 2

2 *ff* *sub. p*

97 (8va)

1 *mf* 2 2 *ff*

2 *cresc.* *mf* *ff*

СВЯТА ЗЕМЛЯ

100

1

ff

2

ff

sub. mf

102

1

mf ritard.

2

ritard. f

mp

104

1

mp

2

mp

СВЯТА ЗЕМЛЯ

106

1

mf

8va - - -

106

2

mf

8va - - -

109

Tempo I

1

mf

8va - - -

109

Tempo I

2

mf

115

1

f

8va - - - - -

115

2

f

СВЯТА ЗЕМЛЯ

120

1

mf

2

mp

125

1

p *mf*

2

mf *mp*

130

1

2

СВЯТА ЗЕМЛЯ

Олексій КОВАЛЕВСЬКИЙ
СВЯТА ЗЕМЛЯ

Свята земля єрусалимська не близько,
То вже будем тут.
В Дунаї човен, а колиска
У хаті. Йдуть віки, пливуть...

Христа все зводять на Голгофу.
Козацькі тонуть каюки...
Ідуть віки, ідуть потроху
Туди-сюди, мов колиски.

Та крові більше, і терновий
Вінець все тяжче... Ти прости,
Що так горять оці діброви,
Що так гарчать оці хорти.

Он Січ розп'ята. Змовкла мати.
На місці хати - сон - трава.
А там Чорнобиль звівся катом,
Цвяхи в долоні забива.

Свята земля єрусалимська не близько,
То вже будем тут.
В Дунаї човен, а колиска
У хаті. Йдуть віки, пливуть...

Пьеса для фортепиано в 4 руки
или блиц-балет

Moderato

1 Козленок отбился от стада

Piano 1

mf

Moderato

1

Piano 2

mf

The image shows a musical score for the song "The Rose Tree". It is written for voice and piano. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The score is divided into two systems. The first system contains measures 1 through 4. The second system contains measures 5 through 8. The vocal line is written in a soprano clef, and the piano accompaniment is written in a grand staff (treble and bass clefs). The piano part features a prominent eighth-note melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and articulation marks.

Козленок и Волк

8 *8va*

rit.

11 **2** Бабочка
а tempo

f *mf*

15 *8va*

f loco *mf*

Козленок и Волк

19 *mf* *f* *p*

23 *mf* *mf*

26 *mf* *f* *Rea* *8va*

3 Появляется Волк

Козленок и Волк

4 Козленок просит Волка сыграть на флейте танец

31 Andante (♩ = 60)

f

mf

37

5 Волк играет на флейте, Козленок нахваливает

43

mp loco

non legato

5

p

Козленок и Волк

50 *f* loco *poco a poco accel.*

50 *mf* *poco a poco accel.*

55 *f* loco *p* *poco a poco cresc.*

61 **6** Появляются собаки
Allegro ma non troppo

61 **6** Allegro ma non troppo

f *mp* *p* *poco a poco cresc.*

Козленок и Волк

66

66

67

68

69

69

70

71

72

73

73

74

75

76

Козленок и Волк

77 *8va* *f*

77 *mf*

7 Благополучный финал
7 *8va*

83 *f* *mf* *mf*

83 7 *mf* *mf*

88 *p*

88 8 *p*

Г. СКОВОРОДА

«БАСНЯ ЕСОПОВА»

*Преображенна на новый вид малороссійскими фарбами для учеников
поетики 1760 года в Харькове. Вина сея басни та, что многіи от
учеников, немало к сему не рожденны, обучалися.*

Козля от стада осталось до беса.
Се ж и товариш бежит – Волк из леса,
Кинулось было с начала в утеки.
Потом ставши, так сказало Драпеке:
«Я знаю, что мне нелзя минуть смерти
От твоих зубов. Но будь милосердый!
Зделай, молю тя, ту милость едину:
На флейтузе мне заграй на кончину,
Чтоб моя мне жизнь увенчалась мила.
Сам, мудрый, знаешь, что в конце вся сила...»
«Не знал я сего во мне квалитета»
Волк себе мыслит... Потом минавета
Начал надувать, а плясать Козлятко,
Волка хвалами подмазуя гладко.
Вдруг юрта собак, как вихр, в круг их стала.
Музиканту з рук и флейта упала.
Просто до Волка – сей той щипнет, вкусит.
И сам капелмейстр плясать уже мусит.
Вдруг Черногровка хватъ за поясницу,
А Жук з Белком за горлову цевницу,
Кудлай да Гривко упялися в бедра.
Вопль раздается в долинах от ведра.
Еще ж наспел Хвост, сюда ж рыло пхает, –
Не дотолпятся. А он воздыхает:
«На что (сам себе) стал ты капелмейстром,
Проклятый, з роду родившись кохмейстром?
Не лучше ль козы справлять до росолу,
Неж заводити музиканску школу?
А! а! достойно!.. А собаки рыла
Потопивши рвут... И так смерть постигла.

ПРИКАЗКА

Не ревнуй в том, что не данно от Бога.
Без Бога (знаешь) ни же до порога.
Аще не рожден — не суйся в науку.
Ах! Премного сих вечно пали в муку.
Не многих мати породила к школе.
Хочешь быть щаслив? — будь сыт в своей доле.

*Для голосу
з фортепіано*

МЕЛОДІА

"САД БОЖЕСТВЕННЫХ ПЕСНЕЙ"

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Andante (♩ = 60)

Воз - зри! По - бе - ди сі - я! Се Хрис -

Де - ва и сто - ит, чис - та ло - же -

тос в те - бе все - - -

сна ми! Я - бло - ко, змій, мір, лу -

лит - ся. Будь, как де - ва, чист: -

МЕЛОДІА

на под е - я но - га - - тит - ми.
муд-ростьв слас-тях не - мес - - тит - ся.

ВОКАЛИЗ
А - а...

mf
mp

для окончания
Fine

для окончания
Fine

mp

Con moto

Яб-ло-ком яв-ля - ет-ся плот-ска сласть без-чест - на, в ку-ю вле-чет, как

mf

МЕЛОДІА

змії, плоть хит - ра и пре - лест - - на,

круг мі - ра об-ра-зу-ет злу - ю смесь мір - ских мнє-ній,

а лу-на зна-ме-ну-ет сень мыр - ских и - ме-ний.

D.C. al Fine

МЕЛОДІА

*На образ зачатия пречистыя богоматери, имущія под ногами
круг міра, умаляющуюся луну и змія с яблоком своим.
Сей образ стоит в богословской школе в Харькове. Выображенна
сія мелодія в 1760-го года, как был я учителем піитическія школы.*

Воззри! Се дева стоит, чиста лжеснами!
Яблоко, змій, мір, луна под ея ногами.

Яблоком является плотска сласть безчестна,
В кую влечет, как змій, плоть хитра и прелестна.

Круг міра образует злу смесь мірскіх мненій,
А луна знаменуєть сень мырских именій.

Победи сія! Христос и в тебе вселится.
Будь, как дева, чист:
Мудрость в сластях не местится.

МГССС

НАСЛАЖДАЙСЯ ДНЕЙ ТВОИХ

"Сад Божественных Песней", Песнь 30-я

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Moderato

mf

О-сень нам про - хо - дит, а вес-на про - шла.

mp

Мать коз - лен - ка ро - дит, как вес-на при - шла.

НАСЛАЖДАЙСЯ ДНЕЙ ТВОИХ

f Ед - ва ле - то за - па - ло, *mf* коз - ля ца - пом ста - ло.

Цап бо - ро - да тый. *f* Ах, от - вер - жем пе - ча - ли!

mf Ах, наш век крат - кий, ма - лый! Будь слад - ка - я

НАСЛАЖДАЙСЯ ДНЕЙ ТВОИХ

The musical score is written for voice and piano. It consists of two systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4.

First System:

- Vocal Line:** The first measure is marked "1, 2, 3." and contains a half note G4. The second measure is marked "Окончание" and contains a half note G4. Both measures end with a repeat sign.
- Piano Line:** The first measure is marked "1, 2, 3." and contains a half note G3. The second measure is marked "Окончание" and contains a half note G3. Both measures end with a repeat sign.

Second System:

- Vocal Line:** The first measure is marked "жизнь!" and contains a half note G4. The second measure is marked "жизнь." and contains a half note G4. Both measures end with a repeat sign.
- Piano Line:** The first measure is marked "1, 2, 3." and contains a half note G3. The second measure is marked "Окончание" and contains a half note G3. Both measures end with a repeat sign.

Dynamic Markings: The piano part features a *mf* (mezzo-forte) dynamic marking in both measures of the second system.

НАСЛАЖДАЙСЯ ДНЕЙ ТВОИХ

Осень нам проходит, а весна прошла,
Мать козленка родит, как весна пришла.
Едва лето запало, а козля цапом стало,
Цап бородатый.
Ах, отвержем печали! Ах, век наш краткій, малый!
Будь сладкая жизнь!

Хочеш ли жить в сласти? Не завидь нигде.
Будь сыт з малой части, не убойся везде.
Плюнь на гробныя прахи и на детскія страхи;
Покой – смерть, не вред.
Ах, отвержем печали! Ах, век наш краткій, малый!
Будь сладкая жизнь!

Жив Бог милосердый, я его люблю.
Он мне камень твердый; сладко грусть терплю.
Он жив, не умирая, живет же сним живая
Моя и душа.
А кому он не служит, пущай тот бедный тужит
Прямой сирота.

Кто грусть во утробе носит завсегда,
Тот лежит во гробе, не жил никогда.
Ах, утеха и радость! О сердечная сладость!
Прямая ты жизнь.
Не красна долготою, но красна добротою,
Как песнь, так и жизнь.

ПЕСНЬ 30-Я

Из сего древнего стиха:

Наслаждайся дней твоих, все бо в мале стареет:

В одно лето из козленка стал косматый цап.

Осень нам проходит, а весна прошла,
Мать козленка родит, как весна пришла.
Едва лето запало, а козля цапом стало,
Цап бородатый.
Ах, отвержем печали! Ах, век наш краткій, малый!
Будь сладкая жизнь!

Кто грусть во утробе носит завсегда,
Тот лежит во гробе, не жил никогда.
Ах, утеха и радость! О сердечная сладость!
Прямая ты жизнь.
Не красна долготою, но красна добротою,
Как песнь, так и жизнь.

Жив Бог милосердый, я его люблю.
Он мне камень твердый; сладко грусть терплю.
Он жив, не умирая, живет же сним живая
Моя и душа.
А кому он не служит, пуцай тот бедный тужит
Прямой сирота.

Хочеш ли жить в сласти? Не завидь нигде.
Будь сыт з малой части, не убойся везде.
Плюнь на гробныя прахи и на детскія страхи;
Покой – смерть, не вред.
Так живал афинеяскій, так живал и еврейскій
Епикур – Христос.

Конец.

Сложена во время открытія Харьковскаго наместничества, когда я скитался в монастире Сеннянском.

Григорій Варсава Сковорода.

ПЕСНЬ 28

"Сад божественных песней..."

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Moderato

Воз-ле - ти на не - бе -
За - во - юй зем - ной весь

са, хоть в Вер - саль - ски - е ле - са, вздень о -
шар, будь на - ро - дам мно - гим царь, что те -

деж - ду зо - ло - ту - ю, вздень и шап - ку хоть цар - ску -
бе то по - мо - га - ет, а - ще внутрь ду - ша ры -

mf *mp* *sim. arp.*

Песнь 28-я

ю; да-ст? ког-да ты не ве-сел, то все ты нищ и гол. Про-жи-брось, по-
Ког-да ты не ве-сел, то все ты подл и гол.

ви - хоть - три - ста лет, про-жи - ви хоть не - лый
жа - луй, ду - мать мне, сколь-ко жи - те - лей в лу -

свет. Что де бе то по мо га - ет, ес - ли
не! Брось Ко пер - ни - ков - ски сфе - ры. Глянь в сер -

Песнь 28-я

сердце в нутрь ры-дает? Ког-да ты не ве-сел, то все ты нищ и
да-ны - с пе-шеры! В душе твоей гла-гол, вот бу-дешь с ним ве-

гол, сел!

5.6.7.8. Бог есть лут-чий астроном, он наи-лут-чий е-коном.

Песнь 28-я

Мать бла-жен-на - я на-ту-ра не тво-рит ни - что же зду-ра. Нуж -

ней-ше - е те - бе най - дешь то сам в се - бе. Нуж -

ней-ше - е те - бе най - дешь то сам в се - бе.

Песнь 28-я

Meno mosso

Meno mosso

Бо - же! О жи-вый гла - гол! Кто

f

8ma - - -

есть без те - бя ве - сёл? у -

бей злучо во - лю в нас, да твой вла - де - ет глас!

Песнь 28-я

Нужность не труд - на, трудность не нуж - на,-

в сем за - ко - не со - тво - рен - на тя по - ет и вся все - лен - на.

Дажь пре-нуж-ный дар нам сей;

Песнь 28-я

Г. Сковорода

ПЕСНЬ 28-Я «САД БОЖЕСТВЕННЫХ ПЕСНЕЙ...»

О тайном внутрь и вечном веселии боголюбивих сердец.

*Из сих зерн: Веселие сердца – живот человеку, и радование мужа –
долгоденствие; Иже аще погубит душу свою мене ради, той спасет ю.
Что пользы человеку, аще приобрящет мир весь, отщепится же души
своей?*

Возлети на небеса, хоть в Версальскіи леса,
Вздень одежду золотую,
Вздень и шапку хоть царскую;
Когда ты невесьол, то всё ты нищ и гол.

Проживи хоть 300 лет, проживи хоть целый свет,
Что тебе то помогает,
Естли сердце внутрь рыдает?
Когда ты невесьол, то всё ты мертв и гол.

Завоюй земный весь шар, будь народам многим царь,
Что тебе то помогает,
Аще внутрь душа рыдает?
Когда ты невесьол, то всё ты подл и гол.

Брось, пожалуй, думать мне, сколько жителей в луне!
Брось Коперниковски сферы.
Глянь в сердечныя пещеры!
В душе твоей глагол, вот будешь с ним весьол!

Бог есть лутчий астроном, он наилутчий економ.
Мать блаженная натура
Не творит ничто же здура.
Нужнейшее тебе найдеш то сам в себе.

Глянь, пожалуй, внутрь тебе: сыщеш друга внутрь себе,
Сыщеш там вторую волю,
Сыщеш в злой блаженну долю:
В тюрьме твоей там свет, в грязи твоей там цвет.

Правду Августин певал: ада нет и не бывал,
Воля – ад, твоя проклята,
Воля наша – пещь нам ада.
Зарежь ту волю, друг, то ада нет, ни мук.

Воля! О насытый ад! Весь тебе ядь, всем ты яд.
День, ночь челюстями зеваеш,
Всех без взгляда поглощаеш;
Убій ту душу, брат, так упраздниш весь ад.

*Боже! О живой глагол! Кто есть без тебя весьол?
Ты един всем жизнь и радость,
Ты един всем рай и сладость!
Убій злую волю в нас, да твой владеет глас!

Даждь пренужный дар нам сей; славим тя, царя царей.
Тя поет и вся вселенна,
В сем законе сотворенна,
Что нужность не трудна, что трудность не нужна.

* Боже! О живой глагол! Кто есть без тебя весьол?
Убій злую волю в нас, да твой владеет глас!
Нужность не трудна, трудность не нужна, –
В сем законе сотворенна
Тя поет и вся вселенна.
Даждь пренужный дар нам сей; славим тя, царя царей!

*Зміна тексту у музичному творі.

ТОТ СУЩЕ ЖИВЕТ

Стихи Г. СКОВОРОДЫ (Все лицо морщиш)

Музыка О. КОВАЛЬ

Moderato

Moderato

mf

Все ли - цо мор - щиш, пе - ча - лен всег - да ты.
 Кто пе - ча - лен без - пре - стан - но ту - жит,

f *mf*

Се ли ты мо - жеш жиз - ні - ю на - зва - ти?
 то - го мерт - во - го смерть про - тяж - на ду - шит.

f *poco dim.*

Тот суще живет

Тот су - ще жи - вет,

The first system of the musical score is in D major (two sharps) and 4/4 time. The vocal line begins with a whole rest for two measures, then a half note G4, a quarter note A4, a half note B4, and a quarter note G4. The piano accompaniment starts with a quarter rest, followed by eighth notes G4-A4, B4-A4, G4-F#4, and E4-D#4. The bass line consists of whole notes: D3, G2, D3, G2, and D3.

бу - ду - чи ве - се - ла зра - ка, кто свет - ло жизнь ве -

The second system continues the melody. The vocal line has eighth notes G4-A4, B4-A4, G4-F#4, and E4-D#4, followed by a half note G4, a quarter note A4, a half note B4, and a quarter note G4. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes G4-A4, B4-A4, G4-F#4, and E4-D#4. The bass line has whole notes: D3, G2, D3, G2, and D3.

дет без мра - ка.

The third system concludes the piece. The vocal line has a half note G4, a quarter note A4, a half note B4, and a quarter note G4. The piano accompaniment continues with eighth notes G4-A4, B4-A4, G4-F#4, and E4-D#4. The bass line has whole notes: D3, G2, D3, G2, and D3. The system ends with a double bar line and a *mf* (mezzo-forte) dynamic marking.

ВСЕ ЛИЦО МОРЩИШ, ПЕЧАЛЕН ВСЕГДА ТЫ

*** (Оригинал)

Все лицо морщиш, печален всегда ты.
Се ли ты можеш життя назвати?
Тот суще живет, кто, весела зрака
Будучи, светло жизнь ведет без мрака.
А кто печален, безпрестанно тужит,
Того мертвого смерть протяжна душит.

ТОТ СУЩЕ ЖИВЕТ (Музыка О. КОВАЛЬ)

Все лицо морщиш, печален всегда ты.
Се ли ты можеш життя назвати?

Кто печален, безпрестанно тужит,
Того мертвого смерть протяжна душит.

Тот суще живет, будучи весела зрака,
Кто светло жизнь ведет – без мрака.

ПРО СВОБОДУ

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Moderato

mf

Что то за вол -
Ах, не зла - то -
О, ког - да бы же -

ность? Доб - ро в ней ка - ко - с? И - ны - е
е, мне в дур - не не срав - нить зла - то, про - тив
мне в дур - не не по - ши - тись, да - бы

го - во - рят, буд - то зо - ло - то - - - е.
вол - нос - ти е - ше о - но бла - - - то
вол - нос - ти не ли - ши - - - тись.

1, 2.

1, 2.

ПРО СВОБОДУ

3. *f*

Будь сла - вен во - век, о му - же из -

бран - не, вол - нос - ты от - че, ге - ро -

ю Бог - да - не! Сла - - - ва!

Г. СКОВОРОДА

ПРО СВОБОДУ

Что то за волность? Добро в ней какое?
Ины говорят, будто золотое.

Ах, не златое, если сравнить злато,
Против волности еще оно блато.

О, когда бы же мне в дурне не пошиться,
Дабы волности не (могл как) лишиться.

Будь славен вовек, о муже избранне,
Волности отче, герою Богдане!

ПРОЙШЛИ ОБЛАКА

"Сад божественных песней", Песнь 16-я

Стихи Г. СКОВОРОДЫ

Музыка О. КОВАЛЬ

Allegro moderato

mf

sim. arpegg.

mf

Прой - шли об - ла -
О пре - лест - ный
Про - шай, о пе -

ка. Ра - дост - на ду - га си - я - ет. Прой - шла вся тос -
мир! Ты мне о - ке - ан, пу - чи - на, Ты - мрак, об - лак, -
чашь! Про - шай, про - шай, зла, ут - ро - ба! Я на но - ги

Пройшли облака

ка. тос Свет наш блис - та - ет. Ве - се - ли - е сер -
 вихр, тос - ка, кру - чи - на. Се ра - ду - га пре -
 встал, вос - крес от гро - ба. О от - рас - ле Да -

леч - но - е есть чис - тый свет вед - ра, ес - ли ми - но -
 крас - на - я мне вед - ро блис - та - ет, сер - деч - на - я го -
 ви - дов - ска! Ты брег мне и ки - фа. Ты ра - ду - га,

вал мрак и шум мир - ска - го вет - ра.
 лу боч - ка мне мир ве ща - ет.
 жизнь, вед - ро мне, свет, мир, о - ли - ва. Прой -

Пройшли облака

Заклучение

First system of the musical score. The vocal line (treble clef) has a melody with lyrics: "шли об-ла-ка, ра-дост-на ду-га си-я-ет. Ду-". The piano accompaniment (grand staff) features chords in the left hand and a melodic line in the right hand. Dynamics include *mf* and *f*.

Second system of the musical score. The vocal line continues with lyrics: "гу мо-ю по-ла-га-ю во об-ла-це. Ду-". The piano accompaniment continues with chords and a melodic line. Dynamics include *mf* and *f*.

Third system of the musical score. The vocal line continues with lyrics: "гу мо-ю по-ла-га-ю во об-ла-це." The piano accompaniment continues with chords and a melodic line. Dynamics include *mf* and *f*.

ПЕСНЬ 16-Я

В сію силу: Дугу мою полагаю во облаце.

Пройшли облака. Радостна дуга сіяет.
Пройшла вся тоска. Свет наш блистает.
Веселіє сердечное есть чистій свет ведра,
Если миновал мрак и шум мірського ветра.

О прелестный мір! Ты мне – океан, пучина.
Ты – мрак, облак, вихр, тоска, кручина.
Се радуга прекрасная мне ведро блистает,
Сердечная голубочка мне мир вещает.

Прощай, о печаль! Прощай, прощай, зла утроба!
Я на ноги встал, воскрес от гроба.
О отрасли Давидовска! Ты брег мне и кифа,
Ты радуга, жизнь, ведро мне, свет, мир, олива.

Р.С. О. Коваль — псевдонім Кузнецової О. А.; Н. Литко — псевдонім Келіної Н. Л.

Література

1. Арановский М. Г. Опыт построения модели творческого процесса композитора. Методологические проблемы современного искусства.: — Л., 1975.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс.: — М., 1963.
3. Асафьев Б. Ценность музыки. De Musica.: — Пг., 1923.
4. Асафьев Б. (Глебов И.) Процесс оформления звучащего вещества. De Musica.: — Пг., 1923.
5. Асафьев Б. Теория музыкально-исторического процесса как основа музыкально-исторического знания // Задачи и методы изучения искусств.: — Пг., 1924.
6. Багалій Д. І. Історія слобідської України. Проф. Д. І. Багалія. 3 71 малюнком і 2 картами.: — Х., «Союз», 1918.
7. Бакай С. Ю., Келіна Н.Л. «Вічний поклик...Музичні твори за мотивами байок Г.С. Сковороди».: — Х., ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2007.
8. Барсова И. Специфика языка музыки в создании художественной картины мира //Художественное творчество. Вопросы комплексного изучения.: — Л., 1986.
9. Боров Ю.Б. Эстетика.: — М., 1988.
10. Владышевская Т. М.В. Ломоносов и музыка.: — М., «Композитор», «Музыкальная академия», 2012, №1.
11. Волков А. И. Замысел как целенаправляющий фактор творческого процесса композитора //Процессы музыкального творчества. (Вып.1) Сб. трудов РАМ им. Гнесиных. Вып. 130. -М., 1993.
12. Волков А. И. Творческий стиль и процесс творчества /Процессы музыкального творчества. Вып. 2. Сб. трудов РАМ им. Гнесиных. М., 1997.
13. Выготский Л. С. Психология искусства. — М., 1968.
14. Галин А.Л. Личность и творчество. — М., 1989.
15. Григорій Сковорода. Літературні твори.: — К., АН УРСР, «Наукова думка», 1972.
16. Григорій Сковорода. Упорядкування і примітки , вступна стаття І.В. Іваньо.: — К., «Наукова думка», 1983.
17. 200-річчю ХНПУ імені Г.Сковороди присвячується /Кузнецова О.А./ Міжнародний науково-популярний арт-журнал «Fortissimo» // /X.: ЧИПП «Слово», 2004. С.16-17
18. Загородній Ю. Ю. «Григорій Сковорода і відроджена Києво-Могилянська академія: до питання духовного зв'язку».: — К, КМА, Наукові записки, т. 22, ч.1, 2003.
19. «Києво-могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст.» Енциклопедичний довідник.
20. Культурология для технических вузов.: — Ростов-на-Дону, «Феникс», 2001.
21. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность.: — М., 1975.
22. Леонтьев Д. А. Произведение искусства и личность: психологическая структура взаимодействия // Художественное творчество и психология. : — Л., 1991.
23. Літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди. : —Харків, «Прапор», 1986.
24. Ливанова Т. Музыкальная классика XVIII века. : — М., 1939.
25. Ливанова Т. Н. Музыкальная драматургия Баха. Ч. 1.: — М., 1948.; Ч. 2.: — М., 1980.

26. Ливанова Т. Н. Западноевропейская музыка XVII-XVIII веков в ряду искусств.: — М., 1977.
27. Ливанова Т. Н. История западноевропейской музыки до 1789 года. Т. 2.: —М., 1982.
28. Ливанова Т.Н., Теплов Г.Н. Русская музыкальная культура XVIII века в ее связях с литературой, театром и бытом. Исследования и материалы. Т.1.:— М., Гос. муз. издат., 1952.
29. Лосев А. «Г.С.Сковорода в истории русской культуры». Лосевские чтения. Материалы научно-теоретической конференции ...: — Ростов-на-Дону, 2003.
30. Мазель Л. А. Строеение музыкальных произведений.: — М., 1960.
31. Мазель Л. О типах творческого замысла.: — Сов. музыка, 1976, № 5.
32. Медушевский В. Музыкальное произведение и его культурно-генетическая основа. Музыкальное произведение: сущность, аспекты анализа.: — К., 1988.
33. Медушевский В. Интонационная форма музыки.: — М., 1993.
34. Мейлах Б. С. Комплексное изучение творчества и музыковедение // Проблемы музыкального мышления.: — М., 1974.
35. Мейлах Б. Психология художественного творчества. Метод и пути исследования //Психология процессов художественного творчества.: — Л., 1980.
36. Мейлах Б. Процесс творчества и художественное восприятие /Комплексный подход: опыт, поиски, перспективы.: — М., 1985.
37. Моляко В. А. Психологическое изучение творческой личности.: — К.,1978.
38. Морозов В. П. Художественный тип личности: новые критерии в системе комплексного подхода к разработке проблемы //Художественный тип человека. Комплексные исследования.: — М, 1994.
39. Муха А. Процесс композиторского творчества (Проблемы и пути, исследования):. — К., 1971.
40. Музыкальная эстетика Западной Европы XVII-XVIII веков. Сост. В. П. Шестаков.: — М, 1971.
41. Музыкальный Энциклопедический словарь. : — М., «Советская энциклопедия», 1991.
42. Музыкально-просветительская деятельность Г. С. Сковороды/ Кузнецова О. А. / Деп. НИИ проблем высшей школы, № 1148-85 от 12.08.1985. - 30 с.
43. Музична термінологія в філософських роботах Г.С. Сковороди. /Кузнецова О.А./ Тези доповідей Респ. наук. конференції «Проблеми вивчення наукової та художньої спадщини Г.С. Сковороди»: Харківський державний педагогічний інститут імені Г.С.Сковороди, 1993.С.132-134
44. Назайкинский Е. В. О психологии музыкального восприятия.: — М, 1972.
45. Нейгауз Г. Г. Воспоминания. Письма. Материалы.: — М, 1992.
46. Никифорова О. И. Исследования по психологии художественного творчества.: — М., 1972.
47. Очерки русской культуры 18 века (отв. ред. Рыбаков Б.А.). :— М., МГУ, 1985-1990.
48. Попов П. М. Новознайдені тексти Г. С. Сковороди.:— К., АН УССР, «Радянське літературознавство», кн. 13, 1950.
49. Райнов Т. Теория творчества //Вопросы теории и психологии творчества.: — Харьков, 1912. Т. 5 .
50. Раппопорт С. Искусство и эмоции.: — М., 1968.

51. Сисаури В. Об исторической типологии систем музыкального мышления // Жанрово-стилистические связи классической и современной музыки. Труды ЛГИТМиК.: — Л., 1980.
52. Скребков С. С. Почему неисчерпаемы возможности классических форм? : — М., Советская музыка, 1965, № 10.
53. Сковорода Г. Повне зібрання творів у 2-х т.:— К., Наукова думка, 1973.
54. Сковорода Григорій. Харківські байки. За редакцією академіка П. Тичини. Передмова проф. С. Чавдарова.:— К., Укр. держ. вид-во, 1946.
55. Советский энциклопедический словарь : — М., « Советская энциклопедия», 1981.
56. Троцко А., Танько Т., Нестерова О., Келіна Н.«Муза його, як натхнення, слово його — заповіт.»: — Харків, ОВС, 2002.
57. Философская энциклопедия (гл. Ред. Константинов Ф.В.):— М., 1960.
58. Философский энциклопедический словарь.: — М., «Инфра-М», 1997.
59. Філософський словник (під ред. В. Шинкарука):.— К., 1973.
60. Хитрук В. «Оракул духа — Григорій Сковорода»: — Київ — Харків — Херсон, «Ессея», 2010.
61. Холопов Ю. Н. Изменяющееся и неизменное в эволюции музыкального мышления //Проблемы традиции и новаторства в современной музыке.: — М, 1982.
62. Холопова В. Н. Музыка как вид искусства. Ч. 1,2.: — М, 1990, 1991.
63. Цыпин Г. Музыкант и его работа: проблемы психологии творчества.: — М, 1978.
64. Шумилин А. Г. О структуре теории творчества //Человек, творчество, стиль мышления (Сб.статей):. — Симферополь, 1987.
65. Ярмошенко С. П. Творчество и его закономерности // Структура и закономерности творческого процесса.: — М., 1983.

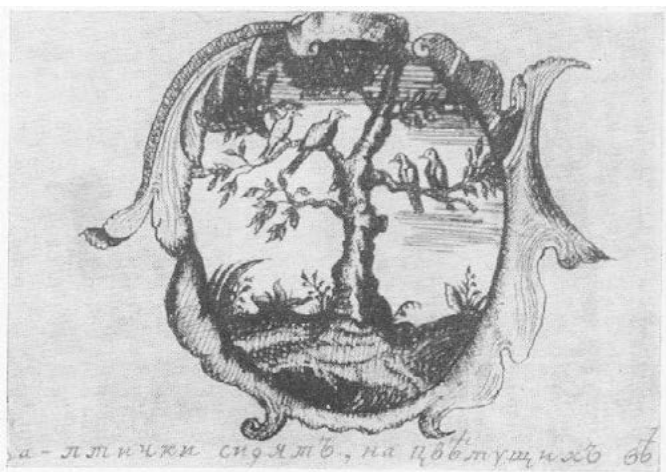
Сучасні посилання

- Кузнецова О. А. «Програма розвитку готовності до реалізації просвітницької роботи майбутніх учителів музичного мистецтва зі школярами». Проблеми інженерно-педагогічної освіти, 58, 81—91.
- Кузнецова О. А. «Критерії методичної підготовки майбутніх учителів музики до просвітницької роботи зі школярами». Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах, 71, Т. II. 132—138
- Кузнецова О. А. «Психолого-педагогическая готовность будущего учителя музыкального искусства к музыкально-просветительской деятельности» / коллективная монография «Вопросы музыкознания и обучения музыкальному искусству» / издавн. «Lambert», Beau Bassin-2021, С.124-146
- Кузнецова О. А. Методична підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до просвітницької роботи з учнями: теорія і практика. /монографія/ Київ: «НТМТ». (2018)
- Кузнецова О. А. Українська пісенна мозаїка (Українські народні пісні для студентства та молоді). Навчально-методичний посібник Харків: «НТМТ» 198, (2018)
- Кузнецова О. А. Студентський естрадний ансамбль /навчальний посібник/. Харків: «НТМТ», 324. (2017).
- Кузнецова О. А. О преемственности в фортепианной педагогике /методичні рекомендації /. Харків, 24.

- Кузнецова О.А. Методика концертно-просвітницької діяльності. /методичні рекомендації/ Харків: 2020, «НТМТ», 40.
- Кузнецова О.А. Звуковое воздействие на эмоциональное и интеллектуальное развитие молодежи. Пост-Методика, 7–8 (45–46). 212–216.
- Кузнецова О.А. Нетрадиційні форми роботи в концертмейстерському класі при підготовці вчителя музики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти, 19 (24). 41

Додаткова література

- 2007. Книга: С. Ю. Бакай, Н. Л. Келіна «Вічний поклик...Музичні твори за мотивами байок Г. С. Сковороди» Навчально-методичний посібник. — Харків, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. У збірку увійшли ноти 16 музичних творів, з них 15 раніше не друкувались.
- 2007. Книга : С. Школьник, Н. Келіна. Музичні інсценівки за мотивами «Байок Харківських» Г. С. Сковороди. Навчально-методичне видання. Кам'янець-Подільський, «Аксиома», 2007. У збірці 15 музичних інсценівок, адаптованих для виконання дітьми середнього та старшого шкільного віку.
- 2007. «Початкова школа» 2007, №9. До статті С. Бакай «Завітай, філософе, до нашої школи». — с 56, Ноти музичної байки-інсценівки «Собаки і Вовк» авторів Л. Овчаренко, Н. Келіної. — С 56-58.
- 2007. «початкова школа»№10. До статті С. Бакай «Завітай, філософе, до нашої школи» с 58, Ноти музичної байки-інсценівки «Жайворонок, Соловей та Дрізд» с. 58-59. Текст С. Бакай. Музика Н. Келіної.
- Н. Келіна. Чотири музичні байки-інсценівки , три в співавторстві з С. Школьник: «Орел та Черепаха», «Ворона та Чиж», «Бджола та Шершень», одна - в співавторстві з С. Бакай: «Собаки». Науково-методичний додаток до журналу «Дошкільне виховання» «Палітра педагога» №3, 2007, Київ , видавництво «Світлич».

КУЗНЕЦОВА ОЛЬГА АЛЕКСІЇВНА
«Заслужений діяч мистецтв України». Музикант-педагог, громадський діяч, музичний просвітитель, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор. Секретар Національної всеукраїнської музичної спілки (з 2003 р), Віце-президент Асоціації педагогів фортепіано Європи («ЕРТА» Лондон – Брюссель), Президент Асоціації піаністів України («ЕРТА» Ukraine (з 2001 р.)), засновник міжнародного музичного конкурсу «Fortissimo», засновник/художній керівник Народного аматорського колективу «Слобожанські узорі» оркестру народних

інструментів ХНПУ імені Г.С.Сковороди (з 1987 р. по тепер. час). Нагороджена відзнаками: «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» Міністерства культури і туризму України (2010), нагрудним знаком «Відмінник освіти України» Міністерства освіти і науки України (1993), володар «Золотої медалі» та Лауреат премії Національної всеукраїнської музичної спілки» (2015). Ольга Алексіївна стояла у витоків та, понад 25 років, завідувала кафедрою музики та образотворчого мистецтва; музично-інструментальної підготовки; виконавської майстерності та оркестрової підготовки в ХНПУ імені Г. С. Сковороди (1983–1996 р., 2003–2016 р.). За її ініціативи у 1991 році було створено музично-педагогічний факультет (нині факультет мистецтв), першим деканом якого вона була обрана колективом.

О. А. Кузнецова є автором численних творчих, мистецьких та музично-просвітницьких проєктів, які висвітлювалися та транслювалися по телебаченню, радіо та медіа України та Європи. Вона є засновником міжнародних музичних форумів: конкурсу «FORTISSIMO» (з 2002 року) та фестивалю «Слов'янська музика», всеукраїнських фестивалів мистецтв: «Rondo», «Майстер-Маєстро» та «Art-fest». Також Ольга Алексіївна є виконавцем та режисером концертів у різних концертних залах України та зарубіжжя, виступає як соліст, концертмейстер та у складі оркестру (фортепіано, гусли, фісгармонія), створює музичне оформлення до художніх виставок. З 1983 р. дотепер є засновником, виконавцем та ведучою циклу художньо-просвітницьких лекцій–концертів у Харківському художньому музеї «Зустрічі у рояля» та просвітницько-

тематичного циклу музично-літературних концертів у Харківському Будинку вчених «Вечори біля каміну»(1993–1997), Філармонії школярів та молоді ХНПУ імені Г. С. Сковороди (з 1984 р.). Разом з тим, Ольга Алексіївна є засновником/художнім керівником музичних колективів — лауреатів музичних конкурсів, «народних аматорських колективів»: естрадного ансамблю «Маестро» (1987–2014) та оркестру народних інструментів «Слобожанські узори» ХНПУ імені Г. С. Сковороди (з 1987 р.).

Ольгу Алексіївну систематично запрошують в якості голови/члена журі міжнародних та національних музичних конкурсів. Вона підготувала понад 50 учнів — лауреатів міжнародних, всеукраїнських конкурсів, а також кількох кандидатів наук. Її учні працюють в вишах України та за кордоном.

Професор О. А. Кузнецова є автором понад 200 науково-методичних праць, монографій, публіцистичних статей, виданих в Україні та за кордоном. Найбільш популярні з них мають просвітницьку спрямованість. Ще 1997 році створила лабораторію звукового впливу, яка зараз працює в аспектах арт-педагогіки та арт-терапії, по напрямку публікує фахові статті.

Численні мистецькі проекти Ольги Алексіївни сприяють розвитку музичної культури української молоді. Відгуки в українській та зарубіжній пресі, репортажі про виступи та концерти на телебаченні містять високу оцінку творчої і громадської діяльності Ольги Алексіївни, засвідчують її вагомий внесок у розвиток культури та мистецтв України.

Не тіло, а душа
є людиною.

Григорій Сковорода

Навчальний посібник

Кузнецова О. А.

Сучасна музика на твори Г. С. Сковороди : навчально-методичний посібник для студентів педагогічних вишів / видання третє виправлене і перероблене. — Харків: «НТМТ», 2022. — 126 с.

Присвячується 300-річчю від дня народження Г. С. Сковороди.

ISBN 978-617-578-234-7

Підписано до друку 01.02.2022 г.

Формат 60х84/16. Друк офсетний. Папір офсетний.

Гарнітура Newton7C. Наклад 100 прим. Заказ № 22/03-22.

Видавництво «НТМТ».

Свідчення про внесення до Державного реєстру видавців

ДК № 1748 від 15.04.2004 г.

61072, м. Харків, вул. Дерев'янка, б. 16.

E-mail: jornal_2016@ukr.net

Бери вершину і матимеш середину

Визначай смак не по шкаралупі, а по ядру

Все минає, а ле любов після всього остається

Не може не блудити нога твоя, коли блудить серце

Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене
любили, я сам перший люблю

Достижение высших добродетелей есть
цель человека. В достижении их не должно
ставить себе никаких пределов

З усіх утрат втрата часу найтяжча

Лучше у одного разумного и добродушного
быть в любви и почтении, нежели у тысячи
дураков

Главнейшая из всех пагубных
страстей есть зависть — мать
прочих страстей и беззаконий